

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ: Διοίκηση και Οικονομία

ΤΜΗΜΑ: Στελεχών Συν/κων Οργ.και Εκμ./σεων

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΧΕΣΕΙΣ GATT ΚΑΙ ΕΟΚ

Εισηγητής: Δρ. Παναγιώτης Νικολόπουλος

Σπουδάστρια: Κων/να - Ναζή Πλοιαρχοπούλου

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 1993

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	ΣΕΛ.
Πρόλογος.....	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
1. Ανάγκη δημιουργίας Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών.....	2
2. Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου.....	3
3. Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.....	4
A. Γενικά.....	4
B. Κοινή Εμπορική Πολιτική της ΕΟΚ.....	6
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΟΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΓΥΡΟΙ ΤΗΣ GATT ΚΑΙ Η ΕΟΚ	8
Γενικά	9
Κεφάλαιο I. Οι γύροι διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο της GATT μέχρι το 1979	
1. Οι έξι πρώτοι γύροι.....	10
2. Ο γύρος του Τόκιο (1973-1979).....	14
2.α. Η μείωση των δασμών.....	14
2.β. Ο παραμερισμός μη-δασμολογικών εμποδίων.....	15
Κεφάλαιο II. Ο γύρος της Ουρουγουάης (1986-...)	
1. Ο Γύρος της Ουρουγουάης για τα αγροτικά προϊόντα.....	25
1.α. Πρόσβαση στην αγορά.....	26
1.β. Εσωτερική στήριξη.....	27
1.γ. Ανταγωνισμός στις εξαγωγές.....	28
1.δ. Η ρήτρα ειρήνης.....	29
2. Συμβατότητα με την αναθεωρημένη ΚΑΠ.....	29
3. Ο γύρος της Ουρουγουάης για τις υπηρεσίες.....	31
4. Οι επιδιώξεις της Κοινότητας στις διαπραγματεύσεις για τις υπηρεσίες.....	33

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ GATT ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ.

	36
Γενικά	37
Κεφάλαιο I. Η επίδραση των αρχών της GATT στις οικονομικές αρχές της ΕΟΚ	
1. Η ρήτρα του μάλλον ευνοουμένου κράτους.....	38
2. Η ρήτρα της εθνικής μεταχείρισης.....	40
3. Η γενική και προοδευτική κατάργηση των δασμών.....	41
4. Η κατάργηση ή περιοριστική ρύθμιση ορισμένων κρατικών μέτρων ή μεθόδων που επενεργούν στο διεθνές εμπόριο.....	41
4.α. Ποσοτικοί περιορισμοί στις εισαγωγές και εξαγωγές.....	41
4.β. Το ντάμπινγκ.....	43
4.γ. Οι επιδοτήσεις.....	44
5. Οροι αποδοχής τελωνειακών ενώσεων από την GATT.....	45
6. Η εφαρμογή του άρθρου XXIV στις πολιτικές της ΕΟΚ.....	47
Κεφάλαιο II. Η ενσωμάτωση των κανόνων της GATT στην έννομη τάξη της ΕΟΚ.	
1. Η εισαγωγή της Κοινοτικής τελωνειακής ένωσης στον έλεγχο της GATT.....	52
2. Αποτελέσματα της ενσωμάτωσης κανόνων της GATT στην έννομη τάξη της ΕΟΚ.....	60
2.α. Εμμεση εφαρμογή των κανόνων της GATT.....	60
1. Μη άμεσος εφαρμογή.....	60
2. Εμμεση εφαρμογή των κανόνων της GATT.....	61
3. Κοινοτικός κανονισμός κατα των επιδοτήσεων στις εξαγωγές από τρίτα μη μέλη - ατομικά δικαιώματα.....	61
2.β. Προστασία κρατών - μελών και ιδιωτών από Κοινότητα βάσει των κανόνων για τις επιδοτήσεις της GATT.....	64

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	66
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	68

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η περίοδος μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο σηματοδοτεί την έναρξη μιας καινούργιας εποχής στις διεθνείς οικονομικές σχέσεις. Η περίοδος αυτή ονομάζεται από τους ειδικούς νεο-φιλελεύθερη οικονομική τάξη και είναι μια συνέχεια - κάπως εκμοντερνισμένη - της παλιάς φιλελεύθερης φιλοσοφίας του "Laissez faire, Laissez passer", με τη διαφορά ότι κατα την νέα αυτή εποχή έχουμε την ανάπτυξη πλήθους διεθνών οικονομικών οργανισμών οι οποίοι έρχονται να ρυθμίσουν τα νομικά πλαίσια μέσα στα οποία θα κινείται η ιδιωτική πρωτοβουλία.

Η εργασία αυτή αποτελεί μια προσπάθεια καταγραφής δύο από τους σημαντικότερους οικονομικούς οργανισμούς της εποχής αυτής - του Σύμφωνου Δασμών και Εμπορίου από τη μια και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας από την άλλη - καθώς επίσης και μια προσπάθεια να φανερώσουμε τη σχέση και την επίδραση που ασκεί η μια στην άλλη.

Ελπίζω ότι η ανάλυση του θέματος θα είναι επαρκής και ότι ο αναγνώστης θα μπορέσει να διακρίνει μέσα από αυτές τις σελίδες το νόημα της εργασίας που ταυτόχρονα αποτελεί και τον τίτλο της "Σχέσεις GATT και ΕΟΚ".

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω για την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφεραν στη καταγραφή αυτής της εργασίας, τους κυρίους Νικολόπουλο Παν. Καθηγητή ΤΕΙ Μεσολογγίου και Μουτσάτσο Δημ. Οικονομολόγο του Υπουργείου Γεωργίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1) Ανάγκη δημιουργίας διεθνών οικονομικών οργανισμών.

Στα πλαίσια της δημιουργίας μιας καινούργιας οικονομικής τάξης πραγμάτων , της λεγόμενης νεοφιλελεύθερης οικονομικής τάξης (1945-1974) έχουμε την ίδρυση πλήθους Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών οι οποίοι καθορίζουν μαζί με τα κράτη τα πλαίσια στα οποία θα κινείται η ιδιωτική πρωτοβουλία.

Η νέα οικονομική τάξη πραγμάτων της οποίας δημιουργός είναι οι ΗΠΑ, στρέφεται προς δύο κατευθύνσεις: μιας διεθνούς νομισματικής τάξης (σύστημα BRETTON WOODS) και μιας διεθνούς εμπορικής τάξης (σύστημα GATT).

Κύρια χαρακτηριστικά της νέας αυτής τάξης είναι η οικονομική συνεργασία, ο πολυμερισμός και η θεσμοποίηση των διεθνών οικονομικών ανταλλαγών.

Στις σελίδες που ακολουθούν θα προσπαθήσουμε να κάνουμε πιο εμφανείς τους ρόλους της GATT και της ΕΟΚ στη νέα αυτή οικονομική τάξη.

Η εργασία αυτή επικεντρώνεται σε δύο μέρη. Τα δύο αυτά μέρη περιέχουν από δύο κεφάλαια αντίστοιχα.

Στο πρώτο κεφάλαιο του πρώτου μέρους θα αναφέρουμε όσο πιο συνοπτικά γίνεται τις αποφάσεις των διαπραγματεύσεων στα πλαίσια της GATT. Φρονώ ότι αυτό είναι απαραίτητο διότι όπως θα δούμε παρακάτω αυτές οι αποφάσεις βρίσκουν εφαρμογή στα πλαίσια της ΕΟΚ.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα μιλήσουμε για τις αποφάσεις του γύρου της Ουρουγουάης τόσο για τον αγροτικό τομέα, όσο και για τον τομέα των υπηρεσιών.

Στη συνέχεια και στο δεύτερο μέρος θα αναφερθούμε στην επίδραση που ασκούν οι κανόνες της GATT στην έννομη τάξη της Κοινότητας. Δύο κεφάλαια εκ των οποίων το πρώτο θα αναφέρεται στην επίδραση των αρχών της GATT στις οικονομικές αρχές της ΕΟΚ π.χ. ντάμπινγκ, ελεύθερη διακίνηση προϊόντων κλπ., και στο δεύτερο κεφάλαιο, θα γίνει μια προσπάθεια να δείξουμε σε ποιιά σημεία

γίνεται ενσωμάτωση των κανόνων της GATT στην ένομη τάξη της ΕΟΚ και με ποιους τρόπους.

2) Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT)

Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT), ιδρύθηκε στη Γενεύη στις 20 Οκτωβρίου 1947 από 23 κράτη και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1948, σαν μια απλή (πολυμερής) εμπορική συμφωνία με μια στοιχειώδη θεσμική υποδομή: περιοδική συνδιάσκεψη των κρατών - μελών με την ονομασία Συμβαλλόμενα μέρη και με μια ολιγομελή γραμματεία. Με την πάροδο όμως του χρόνου εξελίχθηκε σ'ένα πραγματικό διεθνή οργανισμό.

Σήμερα η GATT διαθέτει: α) μια Γενική Συνέλευση - τα συμβαλλόμενα μέρη - η οποία έχει την τελευταία λέξη για κάθε θέμα, β) το Συμβούλιο των Αντιπροσώπων που αποτελείται από τους μόνιμους αντιπροσώπους όλων των κρατών - μελών της GATT και εξασφαλίζει τη συνέχεια των εργασιών της GATT στο ενδιάμεσο των συνόδων των συμβαλλόμενων μερών, γ) Μια Γραμματεία, με επικεφαλής τον Γενικό Διευθυντή που, δίπλα στα διοικητικά - τεχνικά του καθήκοντα, παίζει σημαντικό ρόλο κατα τις δασμολογικές διαπραγματεύσεις, συμβάλλοντας στην προσέγγιση των θέσεων των διαπραγματευόμενων.

Εκτός όμως από τα παραπάνω κύρια όργανα, υπάρχουν και άλλα όργανα, για τη διευκόλυνση της GATT, μεταξύ των οποίων αναφέρουμε: α) τις Ομάδες Εργασίας όργανα προσωρινά, που δημιουργούνται σε σχέση με κάποιο σημαντικό θέμα, δημιουργούνται σε σχέση με κάποιο σημαντικό θέμα, επιφορτισμένα να ετοιμάσουν εισήγηση και να υποβάλλουν στο Συμβούλιο τα "συμπεράσματά τους", που συνήθως το τελευταίο υιοθετεί. β) Οι πολύ σημαντικές ειδικές ομάδες εμπειρογνομόνων, γνωστές ως PANELS, που έχουν σκοπό την επίλυση των διαφορών μεταξύ των κρατών - μελών με συνδιαλλαγή, γ) Τις διάφορες άλλες Επιτροπές για την εμβαθυσμένη και συνεχή μελέτη σημαντικών θεμάτων, δ) Τη Συμβουλευτική ομάδα των 18, που έχει σκοπό να παρακολουθεί τις δυσμενείς

επιδράσεις που επιφέρει η διατάραξη του και να τις αντιμετωπίζει όταν εμφανίζονται. Αποτελείται από αντίπροσώπους ανωτάτου επιπέδου των κρατών - μελών. ε) Τέλος, έχουμε την ομάδα των 7 συν 7 αποτελούμενη από αναπτυγμένα και αναπτυσσόμενα κράτη - μέλη σε ίσο αριθμό, με σκοπό τη διευκόλυνση του διαλογου μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών κρατών - μελών.

Οι αποφάσεις στη GATT, λαμβάνονται κατα κανόνα με πλειοψηφία των ψήφων, ενώ για την απαρτία αρκεί η πλειοψηφία των μελών.

Η GATT οφείλει την υπαρξή της στις νεο-φιλελεύθερες αντιλήψεις των ΗΠΑ και των άλλων αναπτυγμένων χώρων με καθεστώς οικονομίας αγοράς και το γεγονός ραυτό προσδιόρισε καθοριστικά την οικονομική φιλοσοφία του Οργανισμού και το περιεχόμενο των βασικών αρχών που διέπουν τις διεθνείς εμπορικές σχέσεις. Οι αρχές αυτές είναι, η ελευθερία των συναλλαγών, η μη-διάκριση και η αμοιβαιότητα, που αντικατοπτρίζονται σε μια σειρά κανόνων συμπεριφοράς, οι οποίοι όμως τυγχάνουν πολυάριθμων εξαιρέσεων οι οποίες ουσιαστικά ανατρέπουν πολλές φορές την εφαρμογή των κανόνων. Σ'αυτούς όμως τους κανόνες θ'αναφερθούμε αναλυτικά παρακάτω.

3) Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ)

A. Γενικά

Η ίδρυση της ΕΟΚ έγινε με τη συνθήκη της Ρώμης στις 23 Μαρτίου 1957 και άρχισε να λειτουργεί την 1.1.1958.

Αρχικά τα κράτη - μελη της ήταν έξι (Βέλγιο, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία) αργότερα όμως, προστέθηκαν και άλλα κράτη και έτσι σημερα έχουν φτάσει τα 12 κράτη - μέλη.

Σκοπός της ΕΟΚ, ήταν αρχικά η δημιουργία μιας οικονομικής και νομισματικής αγοράς, στη συνέχεια η δημιουργία μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης και τέλος η δημιουργία μιας πολιτικής ένωσης των κρατών - μελών της.

Όπως όλοι οι οργανισμοί, έτσι και η ΕΟΚ έχει όργανα, τα οποία λειτουργούν ανάλογα με τις ανάγκες της Κοινότητας. Αυτά τα όργανα είναι: α) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο αποτελείται από 198 βουλευτές - μελη και έχει αρμοδιότητα στον τομέα του προϋπολογισμού, β) Το Συμβούλιο της Κοινότητας, με μέλη τους αντιπροσώπους των κρατών - μελών. Ασκει κατά κύριο λόγο νομοθετικές λειτουργίες. γ) Η Επιτροπή της ΕΟΚ, όργανο που εκφράζει το κοινοτικό συμφέρον και αποτελείται από 2 μέλη για τα μεγαλύτερα κράτη και 1 για τα μικρότερα. δ) Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, αποτελείται από 9 δικαστές και φροντίζει για "την τήρηση του δικαίου κατα την ερμηνεία και την εφαρμογή της συνθήκης". ε) Τέλος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, που αποτελείται από τους αρχηγούς των κρατών - μελών ή κυβερνήσεων και τον Πρόεδρο της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Αν και λειτουργεί έξω από τη νομική κοινοτική τάξη, έχει όμως το δικαίωμα να ελέγχει και να κατευθύνει την Κοινότητα και την Ευρωπαϊκή συνεργασία στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής.

Η Συνθήκη της ΕΟΚ όμως, έχει δεχθεί μέχρι σήμερα δύο τροποποιήσεις. Η πρώτη τροποποίηση έγινε με την **Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ)** που υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 1986 και άρχισε να ισχύει τον Ιούλιο του 1987. Στην ΕΕΠ προσδιορίζονται με σαφήνεια ορισμένοι στόχοι της Κοινότητας (βλ. παραπάνω) και συγκεκριμένα η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και η δημιουργία έως της 31 Δεκεμβρίου 1992 ενός μεγάλου εναίου χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα, όπου θα διακινούνται ελεύθερα αγαθά, πρόσωπα, υπηρεσίες και κεφάλαια. Επι πλέον προβλέπεται η ανάπτυξη "κοινής δράσης" σε νέους τομείς (περιβάλλον, τεχνολογία, κοινωνική πολιτική), η πρόοδος προς την κατεύθυνση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής των κρατών - μελών, η θεσμοποίηση της συνεργασίας μεταξύ Συμβουλίου και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη λήψη των αποφάσεων και διεύρυνση των περιπτώσεων λήψης αποφάσεων με ειδική (αυξημένη) πλειοψηφία στον τομέα της προσέγγισης των νομοθεσιών.

Η δεύτερη τροποποίηση της ιδρυτικής Συνθήκης της ΕΟΚ, έρχεται μετά την ψήφιση στον Μάαστριχτ της Ολλανδίας από τα κράτη - μέλη της ΕΟΚ, των αποτελεσμάτων των δύο διακυβερνητικών συνδιασκέψεων που έγιναν στα πλαίσια της συνόδου κορυφής στο Στρασβούργο το Δεκέμβριο του 1989 για την πορεία των 12 προς την ένωση.

Στο Μάαστριχτ συμφωνήθηκαν τα εξής;

α) Εγκαθίδρυση ενιαίου νομίσματος μέχρι το 1999 το αργότερο, με δικαίωμα επιλογής για τη Μ. Βρετανία και τη Δανία.

β) Κοινή διακυβερνητική αμυντική και εξωτερική πολιτική.

γ) Εκχώριση ευθυνών για αποφάσεις και ενέργειες των Ευρωπαϊκών Επιτροπών που άπτονται αμυντικών θεμάτων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

δ) Δημιουργείται νέο ταμείο συνοχής για τη βοήθεια των φτωχότερων κρατών.

στ) Δημιουργείται ευρύτερο κοινωνικό πρόγραμμα που δε δεσμεύει τη Μ. Βρετανία.

ε) Ανάμιξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε θέματα μετανάστευσης.

η) Διευρύνονται οι εξουσίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η ΕΕΠ και η Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν επηρέασαν πουθενά τις ήδη υπάρχουσες κοινές πολιτικές της ΕΟΚ.

Η Κοινότητα αρχικά προέβλεπε τρεις κοινές πολιτικές: Αγροτική, Μεταφορών και Εμπορική.

Β. Κοινή Εμπορική Πολιτική της ΕΟΚ.

Σύμφωνα με το άρθρο 113.1 της Συνθήκης της Ρώμης η κοινή εμπορική πολιτική, πρέπει να βασίζεται σε ενιαίες αρχές, ιδιαίτερα σε σχέση με δασμολογικές τροποποιήσεις, τη σύναψη δασμολογικών και εμπορικών συμφωνιών, την επίτευξη ομοιομορφίας στα μέτρα απελευθέρωσης του εξαγωγικού εμπορίου στην εξαγωγή πολιτική και στα μέτρα προστασίας του εμπορίου".

Συστατικά στοιχεία της κοινής εμπορικής πολιτικής προς τις τρίτες χώρες είναι το Κοινό Εξωτερικό Δασμολόγιο, που ισχύει από την 1.7.1968, οι εμπορικές συμφωνίες με τρίτες χώρες (άρθ. 113 και 114 Συνθ. ΕΟΚ) οι συμφωνίες σύνδεσης (άρθ. 238 Συνθ. ΕΟΚ) και επιβοηθητικά η κοινή στάση και δράση των κρατών - μελών στα πλαίσια των διεθνών οικονομικών οργανισμών.

Υπεύθυνα όργανα για αυτές τις συμφωνίες είναι η Επιτροπή και το Συμβούλιο. Ειδικότερα, η Επιτροπή κάνει τις προτάσεις στο Συμβούλιο και μετά από εντολή και σύμφωνα με τις οδηγίες του διεξάγει τις διαπραγματεύσεις. Για την ολοκλήρωση της συμφωνίας μετά τις διαπραγματεύσεις, τον αποφασιστικό ρόλο έχει το Συμβούλιο, που όπως προβλέπεται από την Συνθήκη, αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία κατά περίπτωση.

ΜΕΡΟΣ Ι

ΟΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΓΥΡΟΙ ΤΗΣ GATT ΚΑΙ Η ΕΟΚ

Γενικά

Σύμφωνα με νομολογία του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκής Κοινότητας (υπ. 21/72, 38/75, 266/81, κα.) η Κοινότητα δεσμεύεται από τη συμφωνία της GATT διότι έχει μερικές από τις αρμοδιότητες που ασκούσαν προηγουμένα τα κράτη - μέλη στο πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας αυτής. Έτσι, η Κοινότητα είναι υπεύθυνη, στη θέση των κρατών - μελών, για την εκτέλεση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από την GATT.

Η Κοινότητα μετέχει ως αυτόνομος διεθνής οργανισμός στις διαπραγματεύσεις της GATT, στις διαπραγματεύσεις δε αυτές επεξεργάζεται σημαντικό τμήμα της κοινής εμπορικής πολιτικής της ΕΟΚ.

Βέβαια, οι κανόνες της GATT διέπουν μόνο τις σχέσεις της Κοινότητας με τα άλλα συμβαλλόμενα (τρίτα) μέρη, γι' αυτό δεν μπορούν να έχουν εφαρμογή στον κοινοτικό χώρο, δηλαδή δεν έχουν εφαρμογή στις σχέσεις μεταξύ των κρατών - μελών της ΕΟΚ. Αξίζει εδώ να σημειώσουμε ότι η Κοινότητα, από πλευράς εφαρμογής των κανόνων της GATT θεωρείται ενιαίο τελωνειακό έδαφος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

ΟΙ ΓΥΡΟΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ GATT ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1979

Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου άρχισε να λειτουργεί υπό συνθήκες που εκαναν αμφίβολη την επάρκεια της ως αποκλειστικού θεσμικού πλαισίου του διεθνούς εμπορίου. Γρήγορα όμως αναδείχθηκε σε "Καταστατικό χάρτη" του διεθνούς εμπορίου ακριβώς χάρη στην ευκαμψία του θεσμικού μηχανισμού της αλλά και στις εξαιρέσεις και δυνατότητες "διαφυγής" που περιείχαν οι διατάξεις της. Αυτό το χαρακτηριστικό της GATT επιβεβαιώνεται κατα πρώτο λόγο κατα τα είκοσι πρώτα χρόνια της λειτουργίας της (1947-1967) και τη συμπλήρωση των έξι πρώτων γύρων διαπραγματεύσεων μεταξύ των κρατών - μελών της.

Στις διαπραγματεύσεις αυτές, κάθε κράτος που συμμετείχε αναλάμβανε την υποχρέωση είτε να μειώσει κατά ένα συγκεκριμένο ποσοστό στο δασμό σ'ένα ιδιαίτερο προϊόν είτε να μην υψώσει τον δασμό από το αρχικό του επίπεδο. Καταστρώνονταν έτσι μια σειρά από πίνακες δασμών προσαρτημένους στην Γενική Συμφωνία που εξέφραζαν τις υποχρεώσεις των κρατών - μελών.

Κατά την διάρκεια των επόμενων είκοσι έξι χρόνων (1967 - 1993) εκτός από το θέμα των δασμών, προστέθηκαν και άλλα θέματα στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων τα οποία όμως θα εξετάσουμε παρακάτω καθώς θα αναφερόμαστε στον κάθε γύρο χωριστά.

1. Οι έξι πρώτοι γύροι

Κατά τη διάρκεια της πρώτης εικοσαετίας της GATT, έγιναν έξι γύροι που πήραν το όνομά τους από τις πόλεις στις οποίες διεξάχθηκαν ή από κάποια προσωπικότητα: Γενεύη (1948), ANNECY (1949), TORQUAY(1950-51) πάλι Γενεύη (1955-56), Γύρος Ντίλλον (1961-62) - πήρε το όνομά του από τον υπουργό

οικονομικών των ΗΠΑ - και γύρος Κέννεντι (1964-67) - από το όνομα του προέδρου των ΗΠΑ.

Οι πρώτοι γύροι - μέχρι το 1050-51 - είχαν για αποτέλεσμα την κατακόρυφη πτώση των δασμών. Για τις ΗΠΑ συγκεκριμένα, οι δασμοί από ένα μέσο ποσοστό 30% στο τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου πέφτουν στο 12% το 1955. Στη συνέχεια ο γύρος της Γενεύσης του 1955-56 και ο γύρος Ντίλλον επηρέασαν πολύ λίγο τους τελωνειακούς δασμούς, λόγω της αντίδρασης του Αμερικανικού Κογκρέσου που θεωρούσε ότι οι προηγούμενες παραχωρήσεις ήταν υπερβολικές.

Οι πέντε πρώτοι γύροι έγιναν σε διμερη βάση. Οι κύριες διαπραγματεύσεις για παραχωρήσεις διεξάγονταν μεταξύ δύο κρατών και διαμέσου της ρήτρας του μάλλον ευνοουμένου κράτους επεκτείνονται τ'αποτελέσματα και στα υπόλοιπα κράτη - μέλη.

Στη διάρκεια των πέντε πρώτων γύρων, περισσότερες από 58.000 δασμολογικές παραχωρήσεις αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγματεύσεων, κυρίως με τη μορφή μείωσης ή σταθεροποίησης τελωνειακών δασμών. Ωστόσο, τα συνολικά αποτελέσματα ήταν αρκετά περιορισμένα, γεγονός που μαρτυρά το πόσο δυσκίνητη ήταν αυτή η διμερής μέθοδος.

Αξίζει να σημειωθεί εδώ, ότι η ΕΟΚ ήδη από το γύρο Ντίλλον, πρότεινε τη "γραμμική" μείωση των τελωνειακών δασμών, τη μείωση δηλαδή κατά ένα ενιαίο ποσοστό ευρύτερων κατηγοριών προϊόντων, όπως λ.χ. των κρεάτων γενικά, των γαλακτοκομικών προϊόντων κλπ. Οι ΗΠΑ όμως, απέρριψαν την πρόταση αυτή.

Ο γύρος Κέννεντι υπήρξε το αποτέλεσμα της συγκλίνουσας βούλησης των ΗΠΑ και της ΕΟΚ. Η μεν ΕΟΚ, ήθελε να μειώσει τη διάσπαση της Ευρώπης που επήλθε με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών, οι δε ΗΠΑ, επιδίωκαν να αντιμετωπίσουν τον οικονομικό κίνδυνο που αποτελούσε η ανρχόμενη ΕΟΚ. Ο γύρος Κέννεντι διαφοροποιούσαν από τους προηγούμενους γύρους τόσο ως προς τη μέθοδο, διαπραγμάτευσης όσο και ως προς τους στόχους και τ'αποτελέσματά τους. Στο επίπεδο της μεθόδου η διαπραγμάτευση καινοτομούσε

ως προς τα ακόλουθα σημεία. Πρώτον, εγκαταλείπονταν η γραμμική μείωση του επιπέδου των δασμών, η οποία όμως δεν έθιγε τις ανισότητες που εξακολουθούν να υπάρχουν ανάμεσα στις δομές των τελωνειακών δασμών. Δεύτερον, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ, διέθετε πλέον εκτεταμένες διαπραγματευτικές εξουσίες σύμφωνα με την "TRADE EXPANSION ACT" του 1962. Το αμερικανικό νομοθετικό κείμενο εξουσιοδοτούσε τον Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών να αποφασίσει μια γραμμική μείωση των αμερικανικών τελωνειακών δασμών μέχρι 50%. Όμως αυτές οι ευρείες εξουσίες που δίνονταν από το Κογκρέσο στον επικεφαλής της αμερικανικής διοίκησης εξέπνεαν στις 30.7.1967, στην αιτία αυτή, οφείλονταν ο περιορισμένος χρονικός χαρακτήρας του γύρου Κέννεντυ (1964-67) και η εμμονή των ΗΠΑ να επισπεύσουν την εξέλιξη των διαπραγματεύσεων.

Στη διάρκεια αυτών των διαπραγματεύσεων η αρχή της γραμμικής μείωσης αποκρυσταλλώθηκε σε συγκεκριμένες μεθόδους και πρακτικές. Ήδη πριν από την έναρξή τους με την απόφαση της υπουργικής συνδιάσκεψης του Μαΐου 1963, δημιουργείται η Επιτροπή για τις Εμπορικές Διαπραγματεύσεις και σταδιακά, κατά τη διάρκεια της περιόδου 1964-67, θα καθιερωθούν διάφορες πολυμερείς διαδικασίες σε συνάρτηση τόσο με το αντικείμενο της κάθε διαπραγμάτευσης (διαδικασίες εφαρμόσιμες στα βιομηχανικά προϊόντα, στα αγροτικά, στα παραδασμολογικά και μη - δασμολογικά εμπόδια), όσο και με τους συμμετέχοντες στη διαπραγμάτευση (διαδικασίες εφαρμόσιμες στις βιομηχανικές χώρες, στις αναπτυσσόμενες χώρες, στις ανατολικές χώρες).

Εξάλλου, ενώ οι προηγούμενοι γύροι ασχολήθηκαν μόνο με τα δασμολογικά εμπόδια ο γύρος Κέννεντυ ασχολήθηκε και με την μείωση των μη -δασμολογικών εμποδίων, την επεξεργασία ενός κώδικα αντι - ντάμπινγκ, την απελευθέρωση των γεωργικών προϊόντων και την προώθηση των εξαγωγών των αναπτυσσομένων χωρών.

Από τους παραπάνω τομείς, μόνο η μείωση των τελωνειακών δασμών μπορεί να θεωρηθεί ότι πέτυχε κατά τις διαπραγματεύσεις του γύρου Κέννεντυ.

Και σ'αυτόν τον τομέα όμως, ΗΠΑ και ΕΟΚ βρέθηκαν πάλι αντιμέτωπες. Αυτό οφειλόταν στο ότι η ΕΟΚ είχε χαμηλούς δασμούς που ήταν σχετικά του αυτού επιπέδου, ενώ οι ΗΠΑ είχαν δασμούς άνω επιπέδου (αλλού χαμηλούς και αλλού υψηλούς). Έτσι λοιπόν η ΕΟΚ ενδιαφερόταν περισσότερο για εναρμόνιση των δασμών και όχι για τη μεγάλη μείωση τους.

Το τελικό αποτέλεσμα ήταν καταρχήν, η μείωση των τελωνειακών δασμών κατά ένα μέσο ποσοστό 35% που όμως δεν ήταν πραγματικά "γραμμική" μια και κάποιες χώρες (Καναδάς, Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία) διαπραγματεύθηκαν τις παραχωρήσεις προϊόν προς προϊόν, ενώ υπήρχαν και πολλές εξαιρέσεις. Επίσης, η ΕΟΚ δεν πέτυχε, παρά μόνο κατ'εξαιρεση, την εναρμόνιση του δασμολογίου των ΗΠΑ. Έτσι λοιπόν η μέση μείωση των δασμών κυμάνθηκε ανάμεσα στο 43% για τις ΗΠΑ και 25% για τις άλλες χώρες, με ενδιάμεση την ΕΟΚ, της οποίας το δασμολόγιο μειώθηκε κατά 36%.

Από τους άλλους τομείς, το μόνο σημαντικό θέμα στο οποίο επήλθε συμφωνία, ήταν το περίφημο AMERICAN SELLING PRICE (ASP) που ενσωματώθηκε στην Τελική Πράξη των διαπραγματεύσεων του γύρου Κέννεντυ. Σύμφωνα με αυτή την πρακτική των ΗΠΑ οι δασμοί που επιβάλλονται για ορισμένα προϊόντα (κυρίως χημικά) υπολογίζονται όχι πάνω στην τιμή που υποδεικνύεται από το τιμολόγιο του αλλοδαπού εξαγωγέα, αλλά πάνω στην τιμή ενός "ισοδύναμου προϊόντος" που παράγεται στις ΗΠΑ. Στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων του γύρου Κέννεντυ, η ΕΟΚ δέχθηκε να περιορίσει τους τελωνειακούς δασμούς στα δικά της χημικά προϊόντα, υπό την αίρεση ότι οι ΗΠΑ θα καταργούσαν το ASP. Η συμφωνία πράγματι επήλθε, το Κογκρέσο όμως των ΗΠΑ, αρνήθηκε να καταργήσει το ASP και έτσι η ΕΟΚ δεν μείωσε τους δασμούς της με αποτέλεσμα να μην εφαρμοστεί η μια και μοναδική συμφωνία του γύρου Κέννεντυ, που αφορούσε μια μη δασμολογικού χαρακτήρα (εθνική) πρακτική που περιόριζε την απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου.

2. Ο γύρος του Τόκυο (1973-1979)

Ο γύρος του Τόκυο (1973-1979) υπήρξε το αποτέλεσμα της πρωτοβουλίας των ΗΠΑ που διαπίστωσαν με ιδιαίτερη ανησυχία την επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου, τη συρρίκνωση της οικονομικής τους ισχύος, τη μείωση της ανταγωνιστικότητας ορισμένων τομέων της οικονομίας τους.

Ο έβδομος γύρος διαπραγματεύσεων της GATT, τυπικά άρχισε το 1973 και ολοκληρώθηκε μετά από 6 χρόνια. Ήταν - μέχρι εκείνη τη στιγμή - ο χρονικά μεγαλύτερος και περισσότερο αποτελεσματικός ως προς τους στόχους που επιδίκωε, τη μαζική μείωση των δασμών, τον παραμερισμό ενός σημαντικού αριθμού μη - δασμολογικών εμποδίων, τη μεταρρύθμιση του νομικού καθεστώτος του διεθνούς εμπορίου (δηλ. του ίδιου του αρχικού κειμένου της Γενικής Συμφωνίας) και τη σύναψη ορισμένων ειδικών "τομεακών" συμφωνιών.

2.α. Η μείωση των δασμών

Σε ότι αφορά την μείωση των δασμών που συμφωνήθηκε κατά την ολοκλήρωση του διαπραγματευτικού γύρου, ο γενικός μέσος όρος της ήταν 33% (για τις 10 κύριες βιομηχανικές αγορές), λίγο χαμηλότερος από το 36% του γύρου Κέννεντυ. Σε αντίθεση με τον τελευταίο, όπου οι μειώσεις κάλυπταν προϊόντα που αντιπροσώπευαν το 21% του παγκοσμίου εμπορίου, στο γύρο του Τόκυο οι μειώσεις αφορούσαν βιομηχανικά προϊόντα αξίας 115 δισ. δολλαρίων δηλαδή ένα ποσοστό γύρω στο 10% του παγκόσμιου εμπορίου. Εξάλλου, το 33% είναι ένας μέσος όρος, αυτό σημαίνει ότι σε άλλους τομείς, οι δασμοί μειώθηκαν πολύ σημαντικά ή και εκμηδενίστηκαν (αυτοκίνητα, ορισμένα υφάσματα, ημιαγωγούς κ.α.) ενώ σε άλλους η μείωση ήταν χαμηλότερη από το μέσο όρο.

Επίσης, κατά το γύρο του Τόκυο, υιοθετήθηκε (μετά από πρόταση της Ελβετίας) μια μέθοδος με την οποία η μείωση των δασμών κατανέμονταν μεταξύ των χωρών - μελών της GATT σε συνάρτηση με τη δομή των δασμολογίων τους. Έτσι, τα κράτη που διατηρούσαν υψηλούς δασμούς (όπως συχνά συμβαίνει στις

αναπτυσσόμενες χώρες για λόγους "άμυνας" των εθνικών τους οικονομικών), υποχρεώθηκαν να προχωρήσουν σε δασμολογικές μειώσεις αναλογικά πιο σημαντικές από τις μειώσεις των κρατών που ήδη διατηρούσαν τους δασμούς τους σε χαμηλότερα επίπεδα. Πρέπει, τέλος, να σημειωθεί ότι η μείωση των δασμών δεν έγινε δια μιας, αλλά κατά διαδοχικές επήσεις "φέτες" που εκτεινόταν σε οκτώ χρόνια, με έναρξη την 1.1.1980, η δε ΕΟΚ δήλωσε στα άλλα κράτη μέλη της GATT ότι θα μειώσει τους δασμούς σε δύο συνολικά στάδια: το πρώτο θα περιλαμβάνει τις πέντε πρώτες "φέτες", ενώ για το δεύτερο, δηλαδή για τις υπολοιπες φέτες, θα αποφάσιζε, ενόψει της γενικής οικονομική νομισματικής κλπ. κατάστασης, αν θα προχωρούσε στις υπόλοιπες μειώσεις.

2.β. Ο παραμετρισμός μη - δασμολογικών εμποδίων

Ως μη -δασμολογικά εμποδια χαρακτηρίζονται σύμφωνα με μια μελέτη του ΟΟΣΑ: "κάθε δημόσιο μετρο εκτός απο την επιβολή ποσοτώσεων ή δασμών που έχει ως αποτέλεσμα να προκαλέσει ή να επιτρέψει μια διαστρέβλωση των συναλλαγών". Ηδη η GATT από τη δεκαετία του '60, άρχισε να ερευνά το θέμα, και κατάρτισε έτσι έναν κατάλογο από 855 μη -δασμολογικά εμπόδια κατανεμημένα σε πέντε μεγάλες κατηγορίες: συμμετοχή του κράτους στο εμπόριο, κανόνες, τελωνειακές και διοικητικές ρυθμίσεις, ειδικοί περιορισμοι και επιβαρύνσεις κατά την εισαγωγή.

Το έργο του γύρου του Τόκυο σ'αυτόν τον τομέα αποκρυταλλώνεται στην σύνταξη μιας σειράς από πέντε κώδικες, που συμφωνήθηκαν από τα κράτη - μέλη τον Απρίλιο του 1979, με πρόβλεψη να τεθούν σε ισχύ την 1.1.1980. Οι κώδικες αυτοί αναφέρονται ως εξής:

Ο πρώτος από τους πέντε κώδικες αφορά τις επιδοτήσεις και τα αντισταθμιστικά μέτρα. Ειδικότερα, αναφέρεται στην ερμηνεία τριών άρθρων της Γενικής Συμφωνίας, του άρθρου VI (ντάμπινγκ), του άρθρου XVI (επιδοτήσεις) και του άρθρου XXIII (διαδικασία επίλυσης διαφορών).

Το σύστημα της GATT στα παραπάνω θέματα δεν υπήρξε ιδιαίτερα ικανοποιητικό. Υπήρξαν πολλές διαφωνίες μεταξύ των κρατών τόσο για τις επιδοτήσεις στην παραγωγή, όσο και για το θέμα της ερμηνείας του όρου "δίκαιο μερίδιο" της διεθνούς αγοράς, την έννοια της "σημαντικής ζημιάς" και το σύστημα των αποδόσεων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (διαφωνία μεταξύ ΗΠΑ και ΕΟΚ).

Ο κώδικας του 1979, παραμερίζει τα περισσότερα από τα εμπόδια που υπήρχαν υπό την προηγούμενη ρύθμιση. Ειδικότερα δε, το νέο καθεστώς αφορά τόσο τα βιομηχανικά όσο και τα βασικά προϊόντα. Σύμφωνα με τον κώδικα, τα μεταλλευτικά προϊόντα υπάγονται στα βιομηχανικά προϊόντα και παραμένουν βασικά τα προϊόντα, της γεωργίας, της αλιείας και των δασών. Σε σχέση δε με τα βασικά προϊόντα, ο κώδικας προσδιορίζει την έννοια του "δικαιου μερίδιου" στο διεθνές εμπόριο (αρθ. 10,2). Αναφορικά με τις επιδοτήσεις εισαγωγών ο κώδικας υιοθετεί τη διάκρισή τους σε δύο κατηγορίες: σ'αυτές που αποσκοπούν στην εκπλήρωση εσωτερικών οικονομικών και κοινωνικών στόχων και που θεωρούνται νόμιμες και σ'αυτές που είναι ενδεχόμενο να προκαλέσουν σοβαρές ζημιές σε τρίτα κράτη. Στο θέμα της "σημαντικής ζημιάς", οι επιδοτούμενες εξαγωγές πρέπει να προκαλούν σημαντική ζημιά στην παραγωγή της εισαγωγικής χώρας για να δικαιούται αυτή να λάβει αντισταθμιστικά μέτρα ή να επιβάλλει δασμούς αντι-ντάμπινγκ. Παράλληλα, τα κράτη που προσχωρούν στον κώδικα αναλαμβάνουν την υποχρέωση να χρησιμοποιούν τις επιδοτήσεις με τρόπο ώστε να μην προκαλούν ζημιά στους άλλους συμβαλλόμενους. Για οποιοδήποτε είδος ή κατηγορία επιδοτήσεων κι αν πρόκειται, ο κώδικας διευκρινίζει ότι θα πρέπει να είναι δημόσιες ή τουλάχιστον διαφανείς, πράγμα που σημαίνει ότι ένα συμβαλλόμενο κράτος μπορεί να ζητήσει γραπτώς πληροφορίες για επιδοτήσεις που χορηγεί ένα άλλο συμβαλλόμενο κράτος και αυτό το τελευταίο θα πρέπει να του δώσει τις πληροφορίες αυτές με τον πληρέστερο και ταχύτερο δυνατό τρόπο. Τέλος, οι κανόνες αυτοί μπορούν να ευνοήσουν την επίτευξη "φιλικής συμφωνίας" μεταξύ αντιτιθέμενων συμβαλλόμενων μερών, μέσω μιας ιδιαίτερης διαδικασίας

που συνοδεύεται από την ίδρυση ενός PANEL, με δυνατότητα να κάνει συστάσεις ενώ την αποφασιστική αρμοδιότητα έχει η Επιτροπή των συμβαλλόμενων μερών στον κώδικα, που μπορεί σε περίπτωση που οι υστάσεις του δεν γίνουν σεβαστές, να επιτρέψει στα θιγόμενα κράτη να υιοθετήσουν τα κατάλληλα ανταποδοτικά μέτρα.

Ο δεύτερος κώδικας αφορά την τελωνειακή εκτίμηση των εισαγομένων προϊόντων. Το άρθρο VII της Γενικής Συμφωνίας καθορίζει το πλαίσιο βάσει του οποίου θα πρέπει να καθοριστεί η αξία των εισαγομένων προϊόντων.

Η παραπάνω "πραγματική αξία" μπορεί να καθοριστεί από πέντε μεθόδους τελωνειακής εκτίμησης που κατατάσσονται κατά σειρά ιεραρχικής εφαρμογής. Αυτό σημαίνει ότι αν η τελωνειακή διοίκηση της χώρας εισαγωγής εκτιμά ότι η πρώτη μέθοδος δεν επιτρέπει τον προσδιορισμό της "πραγματικής αξίας" δεδομένου εμπορεύματος, οφείλει να καταφύγει στην δεύτερη, κ.ο.κ. Η θεμελιώδης αρχή είναι ότι η "πραγματική αξία" του εμπορεύματος ανευρίσκεται καταρχήν με βάση την συναλλακτική αξία του, δηλαδή την τιμή του στις διεθνείς συναλλαγές.

Η πρώτη και κυρίαρχη μέθοδος θεωρεί ως συναλλακτική αξία του εισαγομένου προϊόντος εκείνη που αναγράφεται στο τιμολόγιο που το συνοδεύει κατά την εισαγωγή. Η δεύτερη μέθοδος θεμελιώνεται στην αναζήτηση της συναλλακτικής αξίας ταυτοσήμων (ιδίων) που μεταβιβάζονται την ίδια στιγμή, υπό τις ίδιες συνθήκες, στην ίδια χώρα (εξαγωγής). Η τρίτη μέθοδος αναφέρεται στην συναλλακτική αξία παρόμοιων προϊόντων που πουλιούνται την ίδια στιγμή και υπό τις ίδιες συνθήκες στην ίδια χώρα. Σύμφωνα με την τέταρτη μέθοδο θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το τίμημα από την μεταπώληση του εισαγομένου προϊόντος, αφαιρουμένου του κατά προσέγγιση κόστους της διανομής του, των τοπικών δασμών, των γενικών εξόδων και των ενδιάμεσων κερδών από την μεταπώληση. Η πέμπτη μέθοδος συνίσταται στην αναζήτηση μιας καθ'υπολογισμό αξίας του εμπορεύματος που θα οφείλει να αποκαταστήσει το κόστος του προϊόντος που

διατίθεται στην αγορά της χώρας εισαγωγής. Τέλος, μια ενδιαφέρουσα ρύθμιση γίνεται σε σχέση με τον καθορισμό της τελωνειακής αξίας των προϊόντων που κινούνται ανάμεσα σε υποδιαιρέσεις μιας και της αυτής εταιρείας που βρίσκονται σε διαφορετικές χώρες, αφορά δηλαδή το πρόβλημα των υπό - και υπερτιμολογήσεων των πολυεθνικών εταιρειών. Ο κώδικας προβλέπει ότι οι τελωνειακές αρχές κράτους εισαγωγής θα δεχθούν την δηλωθείσα αξία εφόσον εισαγωγέας αποδείξει ότι η δηλωθείσα αξία ανταποκρίνεται στην τιμή που αντιστοιχεί στις συναλλαγές ανάμεσα σε ανεξάρτητους συναλλασσόμενους.

Στην περίπτωση που η προσφυγή μιας τελωνειακής διοίκησης σε μια από τις πέντε μεθόδους αποδειχθεί αδύνατη, η τελωνειακή εκτίμηση της αξίας των εισαγομένων προϊόντων θα πρέπει να γίνει με "εύλογα" μέσα και σε συμφωνία με τις γενικές αρχές που καθιερώνει ο κώδικας και με το άρθρο VII της GATT,

Ο τρίτος κώδικας της GATT αφορά τις κρατικές προμήθειες. Ο κώδικας αυτός καθιερώνει τον διεθνή ανταγωνισμό στον τομέα των κρατικών προμηθειών όλοι οι διαγωνισμοί πρέπει να είναι ανοικτοί και στους αλλοδαπούς προμηθευτές. Οι δε εθνικές νομοθεσίες που κατοχυρώνουν τέτοιες διαδικασίες πρέπει να καταργηθούν) και επιχειρεί έτσι να παραμερίσει ένα από τα σημαντικότερα εμποδια στην ελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου. Η παραπάνω ρύθμιση όμως, περιορίζεται από μια σειρά άλλες προβλέψεις: όχι τις αποκεντρωμένες κρατικές μονάδες όπως είναι τα ομόσπονδα κράτη ή η τοπική αυτοδιοίκηση, δεύτερο αφορά μόνο την αγορά προϊόντων και όχι την αγορά υπηρεσιών, εκτός αν προσφέρονται σε συνάρτηση με τα προϊόντα, τρίτο, αποκλείονται από τη ρύθμιση του κώδικα ορισμένοι τομείς όπως αυτός της εθνικής άμυνας, αλλά και άλλοι πολύ σημαντικής οικονομικής σημασίας, όπως οι δημόσιες συγκοινωνίες, η ενέργεια και οι τηλεπικοινωνίες. Ο αποκλεισμός των τομέων αυτών έγινε με πρωτοβουλία της ΕΟΚ για να αποκλεισθεί ο κίνδυνος που υπό τις πολύ ανταγωνιστικές βιομηχανίες των ΗΠΑ και των χωρών της ΕΖΕΣ, τέταρτο, η ρύθμιση εφαρμόζεται μόνο για τις κρατικές αγορές που υπερβαίνουν το ποσό των 150.000 ειδικών τραβικτικών

δικαιωμάτων (ειδική νομισματική μονάδα του ΔΝΤ που καθορίζεται σήμερα με βάση ένα "καλάθι" από 5 εθνικά νομίσματα), που ισοδυναμούν περίπου με 200.000 δολάρια.

Εξάλλου, ο κώδικας δεν εφαρμόζεται αδιάκριτα σε όλους τους κρατικούς οργανισμούς των χωρών που τον επικύρωσαν. Όταν μια χώρα προσχωρεί στον κώδικα υποβάλλει ταυτόχρονα και έναν κατάλογο που περιλαμβάνει τους κυβερνητικούς οργανισμούς, τα προϊόντα που αγοράζουν και τη συνολική αξία των αγορών τους που ρυθμίζονται από τον κώδικα. Οι κατάλογοι αυτοί αποτελούν κάθε χρόνο αντικείμενο διαπραγματεύσεων με σκοπό τη βελτίωσή τους. Τέλος, προβλέπονται διατάξεις που αφορούν τις διαδικασίες αγορών με σκοπό να τις καταστήσουν πιο διαφανείς και δίκαιες.

Ο τέταρτος κώδικας αφορά τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο. Η Γενικής συμφωνία στα άρθρα XX(β) και (γ) αναγνωρίζει το δικαίωμα στα συμβαλλόμενα μέρη να παίρνουν στο πλαίσιο της πολιτικής τους για το εισαγωγικό εμπόριο όλα τα απαραίτητα μέτρα "για την προστασία της ζωής και της υγείας των προσώπων" ή "για την προστασία ουσιωδών συμφερόντων ασφαλείας". Ομως οι γενικόλογες διατάξεις της GATT αποδείχθηκαν ελάχιστα αποτελεσματικές και στην πραγματικότητα, ήταν αυτές που έδωσαν αφορμή για τις περισσότερες διαφορές μεταξύ των συμβαλλομένων μερών (κάπου 150 στις 400 κατά την περίοδο 1949-1979), αφού η προσφυγή των κρατών στα "προσχήματα" της προστασίας του καταναλωτή, του περιβάλλοντος και της υγιεινής ή της ασφάλειας αφορούσαν συχνά καταστάσεις αφενός απόλυτες και γενικές, αφετέρου, ενδεικτικές καταστράτηγησης. Χαρακτηριστικό ήταν, λ.χ. η περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών πριν από λίγα χρόνια, όταν επέβαλαν με στόχο την αποτροπή μόλυνσης του περιβάλλοντος και την αύξηση της ασφάλειας τους αυστηρούς κανόνες για την κατασκευή και διάθεση στην αμερικανική αγορά επιβατικών αυτοκινήτων. Ομως οι μετατροπές που έπρεπε να κάνουν στους κανονισμούς, ήσαν τέτοιες που δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν στα μικρού κυβισμού αυτοκίνητα τα οποία

εισάγονταν αποκλειστικά από την Ευρώπη και την Ιαπωνία. Μπροστά στις διαμαρτυρίες των Ευρωπαίων και Ιαπώνων κατασκευαστών - εξαγωγέων μικρών αυτοκινήτων. Οι ΗΠΑ αναγκάστηκαν να αναθεωρήσουν τελικά την νομοθεσία. Ο κώδικας της GATT έχει στόχο να θέσει τέρμα στις καταστρατηγήσεις που συνεπάγονται τέτοια εθνικά μέτρα. Ορίζει ότι οι διατάξεις του εφαρμόζονται και στα βιομηχανικά και στα αγροτικά προϊόντα, επιβάλλει στις εθνικές νομοθεσίες να είναι διαφανείς, δημοσιοποιημένες και μη -διακρίνουσες και προβλέπει την προσφυγή των κρατών στην υιοθέτηση διεθνών κανόνων (προστασία του καταναλωτή του περιβάλλοντος, της υγιεινής), όπου βέβαια, αυτό είναι δυνατό.

Υπήρξαν ορισμένες δυσκολίες, όπως για την υιοθέτηση γενικής υποχρέωσης για την αμοιβαία ανσγνώριση πιστοποιητικών συμμόρφωσης, που τελικά δεν επιτεύχθηκε, αν και ο κώδικας προβλέπει τη δύναψη διμερών συμβάσεων γι' αυτό το σκοπό. Δυσκολίες παρουσιάστηκαν σε σχέση με το γεγονός ότι πολλές προδιαγραφές καθορίζονται είτε από αποκεντρωμένες κρατικές μονάδες (ομοσπονδα κράτη) είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, οι δυσκολίες όμως αυτές ξεπεράστηκαν με την πρόβλεψη ότι τα κράτη θα πάρουν όλα τα μέτρα για να γίνουν σεβαστές οι ρυθμίσεις του κώδικα, ενώ σε περίπτωση που προκύψει διακρατική διαφορά, τα κράτη αυτά θα φέρουν ευθύνη απέναντι στα άλλα συμβαλλόμενα κράτη. Πρόβλημα, τέλος, παρουσιάστηκε με την υποχρέωση της αμοιβαιότητας όσον αφορά την ΕΟΚ. Η συνθήκη της ΕΟΚ προβλέπει (αρθ. 100) για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών - μελών. Το ερώτημα που προκύπτει είναι: μπορεί ένα προϊόν από ένα τρίτο κράτος, που έχει θεωρηθεί από ένα κράτος - μέλος της ΕΟΚ ότι συνάδει με την κοινοτική νομοθεσία, να κυκλοφορήσει ελεύθερα στα άλλα κράτη - μέλη, όταν τα προϊόντα των χωρών αυτών εμποδίζονται να εισέλθουν στην αγορά του τρίτου κράτους λόγω της ύπαρξης τεχνικών εμποδίων; δηλαδή όταν δεν υπάρχει αμοιβαιότητα ανάμεσα στα υπόλοιπα κράτη - μέλη της ΕΟΚ και στο τρίτο κράτος. Ο μεν κώδικας δεν έδωσε απάντηση, η δε ΕΟΚ κατέστησε σαφές ότι η ελεύθερη κυκλοφορία του προϊόντος

θα εξαρτηθεί από την πραγματική εφαρμογή της αμοιβαιότητας από το τρίτο κράτος.

Τέλος, ο πέμπτος κώδικας της GATT, αφορά τις διαδικασίες που θέτουν σε εφαρμογή τα κράτη σε θέματα αδειών εισαγωγής. Η Γενική Συμφωνία αν και απαγορεύει την επιβολή ποσοστώσεων στις εισαγωγές, με τις εξαιρέσεις από την απαγόρευση που καθιερώνει εξυπακούει την επιβολή από τα κράτη συστημάτων παροχής αδειών εισαγωγής. Αυτές οι άδειες αποτελούν στην πραγματικότητα σημαντικό εμπόδιο στην ελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου, στο βαθμό που συνεπάγονται καθυστερήσεις και πρόσθετο κόστος. Επίσης, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες τα κράτη εισαγωγής επιβάλλουν για λόγους στατιστικούς την ύπαρξη αδειών εισαγωγής που χορηγούνται **αυτόματα** χωρίς περιορισμούς.

Ο κώδικας περιέχει διατάξεις με τις οποίες τα κράτη - μέλη υποχρεώνονται να απλοποιήσουν και να καταστήσουν ουδέτερες και διαφανείς τις διαδικασίες χορήγησης των αδειών εισαγωγής, η δε διαχειρισή τους να γίνεται κατά τρόπο δίκαιο. Οι αυτόματες άδειες δεν απαγορεύονται, πρέπει όμως να ρυθμίζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην έχουν περιοριστικές επιπτώσεις και να διαρκούν για όσο χρόνο είναι απαραίτητο. Όταν ζητηθούν πρέπει να χορηγούνται μέσα σε μια μέγιστη προθεσμία 10 ημερών.

Για τις "μη - αυτόματες" άδειες το καθεστώς είναι πιο αυστηρό. Καταρχήν, δεν πρέπει να ασκούν περιοριστικά αποτελέσματα στο εμπόριο, δηλαδή αποτελέσματα επί πλέον αυτών που έχουν οι ποσοτικοί περιορισμοί. Προβλέπονται διατάξεις για τη δυνατότητα προσφυγής σε περίπτωση άρνησης χορήγησης άδειας και την κατανομή των αδειών ανάμεσα στους εισαγωγείς, ενώ προβλέπεται ρητώς ότι οι άδειες πρέπει να είναι επαρκώς μακροχρόνιες ώστε να διευκολύνονται και οι εισαγωγές από μακρινά κράτη.

Τέλος, προβλέπεται μια Επιτροπή για τις άδειες εισαγωγής, οι δε διαφορές που προκύπτουν από την εφαρμογή του κώδικα λύνονται, σε αντίθεση με ότι

συμβαίνει με τους άλλους κώδικες, με βάση τις κανονικές διαδικασίες της GATT για την επίλυση των διαφορών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

Ο ΓΥΡΟΣ ΤΗΣ ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗΣ (1986 -...)

Η έναρξη έγινε με πρωτοβουλία των Ηνωμένων Πολιτειών κατά την Υπουργική σύνοδο στην PUNTA DEL ESTE της Ουρουγουάης το Σεπτέμβριο του 1986.

Η κύρια αιτιολογία για την αναγκαιότητα πραγματοποίησης του νέου γύρου, όπως ανακοινώθηκε, ήταν η ανάγκη ανάπτυξης και τόνωσης του παγκόσμιου εμπορίου.

Εν τούτοις, μεταξύ των ουσιαστικών κινήτρων ήταν και:

- α) η αντιμετώπιση των προβλημάτων που προέκυψαν από την ανάπτυξη νέων τάσεων και πρακτικών, οφειλομένων στη διαρκή εξέλιξη του εμπορίου και
- β) η ανάγκη επέκτασης των διεθνών εμπορικών κανόνων, ώστε να καλύψουν και τους νέους τομείς.

Οι διαπραγματεύσεις αφορούν δύο μεγάλους τομείς:

- το εμπόριο των προϊόντων και
- το εμπόριο των υπηρεσιών (για πρώτη φορά)

Ως προς το εμπόριο των προϊόντων οι βασικοί στόχοι είναι:

- α) μεγαλύτερη φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου μέσω μείωσης και κατάργησης των δασμών, ποσοτικών περιορισμών και λοιπών μη - δασμολογικών μέτρων.
- β) ισχυροποίηση των αρχών, κανόνων και του ρόλου της GATT.

Ως προς το εμπόριο των υπηρεσιών, σκοπός είναι η δημιουργία ενός πολυμερούς πλαισίου αρχών, κανόνων και διαδικασιών που θα διέπουν το διεθνές εμπόριο στον τομέα αυτόν.

Αν και το μέλλον του γύρου της Ουρουγουάης θεωρείται ακόμα και σήμερα αβέβαιο - εξαιτίας διαφορετικών απόψεων όσον αφορά τα θέματα της πρόσβασης στην αγορά για τα βιομηχανικά προϊόντα, τα κλωστοϋφαντουργικά, τις υπηρεσίες

και τη δημιουργία του Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου (NTO) - εντούτοις σε αρκετά σημεία επιτεύχθηκαν κάποιες συμφωνίες.

Δύο νέοι κώδικες για τον παραμερισκό μη - δασμολογικών εμποδίων έρχονται να προστεθούν σ'αυτους του γύρου του Τόκυο. Ο πρώτος αφορά τον έλεγχο εμπορευμάτων προ της φόρτωσης (PSI). Πρόκειται για μέτρα που εφαρμόζουν ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες προκειμένου να διασφαλίσουν την καλύτερη δυνατή διαχείριση των περιορισμένων συναλλαγματικών αποθεμάτων τους,

Σύμφωνα με την εφαρμοζόμενη τακτική, οι αναπτυσσόμενες χώρες αναθέτουν σε ιδιωτικές εταιρείες τον έλεγχο της ποιότητας, ποσότητας και τιμών των αγαθών που πρόκειται να εξαχθούν στο έδαφος τους.

Αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι η εμφάνιση μιας σειράς προβλημάτων, όπως καθυστερήσεων, διακριτικής μεταχείρισης, διαρροής εμπιστευτικών πληροφοριών, καθορισμού κριτηρίου επαλήθευσης τιμών και εκτίμηση της τελωνειακής αξίας κλπ., τα οποία τελικά παρεμποδίζουν την ομαλή ροή των εξαγωγών προς τις χώρες αυτές.

Προκειμένου ν'αντιμετωπιστεί το μέτρο κατα τρόπο που αφενός να εξασφαλίζει την διαφάνεια και τη μη -διακριτική μεταχείριση μεταξύ των εξαγωγέων και αφετέρου να εγγυάται την ουδέτερη και αντικειμενική επίλυση των διαφορών μεταξύ εξαγωγέων και εταιρειών PSI, κρίθηκε προσφορότερη η επίλυση του προβλήματος μέσω πολυμερών διαπραγματεύσεων. Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν στην υιοθέτηση ενός σχεδίου - κώδικα ο οποίος προβλέπει κανόνες και αρχές που δεσμεύουν τα μέρη που εμπλέκονται στη διαδικασία. Πρόκειται για Συμφωνία - Πλαίσιο που καθορίζει τις υποχρεώσεις τόσο των χωρών που κάνουν χρήση της πρακτικής (άρθρο 2) όσο και των εξαγωγών (άρθρο 3).

Ο δεύτερος κώδικας αφορά τους κανόνες καταγωγής δηλαδή κανονισμούς ή διοικητικές πράξεις οι οποίες εφαρμόζονται από τα συμβαλλόμενα μέρη προκειμένου να καθορίσουν τη χώρα προέλευσης των εισαγομένων αγαθών.

Η ανάγκη διασφάλισης της διαφάνειας των κανόνων και της ομοιόμορφης και ενιαίας εφαρμογής τους οδήγησε τα συμβαλλόμενα μέρη στην υιοθέτηση μιας Συμφωνίας - Πλαίσιο η οποία καθορίζει τα εξής:

α) τις αρχές που διέπουν τους κανόνες καταγωγής, τόσο κατά την εναρμόνιση - προβλέπεται να ολοκληρωθεί εντός τριετίας (Μέρος II).

β) τις διαδικασίες κοινοποίησης και αναθεώρησης των κανόνων καθώς και επίλυσης τυχόν διαφορών (Μέρος III).

Επιφορτισμένη με την επίτευξη των προαναφερομένων στόχων είναι η Επιτροπή Κανόνων Καταγωγής η οποία συγκροτείται στα πλαίσια της GATT και απαρτίζεται από εκπροσώπους όλων των συμβαλλόμενων μερών (άρθρο 5 και παράρτημα I).

Εκτός όμως από τα παραπάνω, ήδη από το προπαρασκευαστικό στάδιο φάνηκε ότι τα περισσότερο επιμαχα και δύσκολα θέματα είναι, πρώτον οι διαπραγματεύσεις για τη γεωργία και δεύτερον οι διαπραγματεύσεις για τις υπηρεσίες, θέματα με τα οποία θ' ασχοληθούμε αναλυτικά παρακάτω.

1. Ο γύρος της Ουρουγουάης για τα αγροτικά προϊόντα.

Το ενδιαφέρον στον τομέα της γεωργίας δεν επικεντρώνεται μόνο στη μείωση των εμποδίων στο γεωργικό εμπόριο (μόνο στη μείωση των εμποδίων στο γεωργικό εμπόριο (δηλαδή στη βελτισση της πρόσβασης στις αγορές) και στην πειθαρχία στις εξαγωγικές επιδοτήσεις, αλλά τίθεται με έμφαση, για πρώτη φορά, θέμα μιας συντονισμένης μεταρρύθμισης των γεωργικών πολιτικών και περιορισμού των γεωργικών δαπανών.

Τα αίτια για αυτήν την στροφή πρέπει να αναζητηθούν:

α) σε συγκυριακούς παράγοντες (ανισορροπία ζήτησης - προσφοράς, συσσώρευση πλεονασμάτων, διαρθρωτικού χαρακτήρα, που συνεπάγονται υψηλό κόστος διατήρησης και διάθεσης και επιπλέον, προκαλούν πρόσθετες ανισορροπίες στις διεθνείς αγορές), και

β) σε βαθύτερους λόγους που συνδέονται με τις προσπάθειες των αναπτυσσόμενων χωρών, συνολικότερης μεταρρύθμισης των οικονομικών τους, προσπάθειες που συνοψίζονται στη μετάβαση από τη "βιομηχανική" στη "μετα-βιομηχανική" κοινωνία.

Ο άξονας, γύρω από τον οποίο πλέκονται όλα τα σενάρια μεταρρύθμισης των γεωργικών πολιτικών, συμπυκνώνεται στην ιδέα της "αποδέσμευσης" ή διαφορετικά της "ουδετερότητας", των ενισχύσεων από την παραγωγή και κατα συνέπεια και από το εμπόριο. Η έννοια υποδηλώνει ότι η στήριξη του γεωργικού εισοδήματος θα πρέπει να γίνεται με μέτρα και μεθόδους που δεν επηρεάζουν τις αποφάσεις των παραγωγών ως προς το τι και πόσο θα παράγουν. Οι αποφάσεις αυτές, δηλαδή, θα πρέπει να προσδιορίζονται από το μηχανισμό της αγοράς. Η ιδέα περιλαμβάνεται με παραλλαγές στις προτάσεις που οι κύριοι εμπορικοί εταίροι έχουν καταθέσει στην GATT.

Οι διαπραγματεύσεις κράτησαν αρκετά χρόνια, αλλά στις 20.11.92 κάτω από την απειλή λήψης μονομερών μέτρων εκ μέρους των ΗΠΑ, η Κοινότητα και οι Αμερικανοί κατέληξαν σε συμφωνία για την γεωργική πτυχή των διαπραγματεύσεων.

Η συμφωνία στηρίχθηκε στο Σχέδιο Τελικής Πράξης του γενικού γραμματέα της GATT κ. A. DUNKEL αφού πρώτα πραγματοποιήθηκαν αρκετές αλλαγές στο αρχικό κείμενο.

Τα βασικά σημεία της συμφωνίας είναι

- α) πρόσβαση στην αγορά, β) εσωτερική στήριξη, γ) ανταγωνισμός στις εξαγωγές, δ) ρήτρα ειρήνης.

1.α. Πρόσβαση στην αγορά

Αφορά τέσσερα στοιχεία: τη δασμοποίηση, τη διατήρηση της τρέχουσας πρόσβασης, την εξασφάλιση ελάχιστης πρόσβασης, την επανεξισορρόπηση.

- α) Όλα τα μη -δασμολογικά μέτρα, δασμοποιούνται δηλαδή μετατρέπονται σε ισοδύναμους δασμούς. Περίοδος βάσης για τους υπολογισμούς λαμβάνεται η

περίοδος 1986-88. Δασμοί και ισοδύναμοι δασμοί θα μειωθούν κατά 36% σε περίοδο έξι ετών, με ελάχιστη μείωση 15% ανά δασμολογική γραμμή.

β) Καθορίζεται ελαχιστη πρόσβαση ίση με το 3% της κοινοτικής κατανάλωσης στην αγορά της περιόδου, αυξανόμενη σε 5% στο τέλος της εξαετίας. Η υποχρέωση αυτή θα υλοποιηθεί με το άνοιγμα δασμολογικών ποσοτώσεων με μειωμένο δασμό κατά 32%.

γ) Διατήρηση της τρέχουσας πρόσβασης. Η ρύθμιση αφορά στην παγιοποίηση των δασμολογικών ποσοτώσεων, που έχουν καθοριστεί στο πλαίσιο διμερών συμφωνιών, όπως π.χ. αυτές μεταξύ ΕΟΚ - ΗΠΑ ή ΕΟΚ - Ν.Ζηλανδίας. Οπου δεν υπάρχει διμερής συμφωνία η τρέχουσα πρόσβαση εξασφαλίζεται μέσω της δασμοποίησης και της μείωσης των δασμών και των ισοδύναμων δασμών.

δ) Για την επανεξισορρόπηση, συμφωνήθηκε διαδικασία διαβουλεύσεων για την εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτής λύσης στην περίπτωση που οι εισαγωγές υποκατάστατων ζωοτροφών αυξηθούν πάνω από το επίπεδο εισαγωγών της περιόδου 1986-90 σε σημείο που να υπονομεύεται η εφαρμογή της αναθεωρημένης ΚΑΠ.

1.β. Εσωτερική στήριξη

Οι ρυθμίσεις αφορούν: τα ποσοστά μείωσης της εσωτερικής στήριξης, τον προσδιορισμό των μη μειουμένων μέτρων και πολιτικών (ουδέτερα μετρα ή "πράσινο κουτί") και τις άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις (στρεμματικές και ανά κεφαλή ζώου) της αναθεωρημένης ΚΑΠ.

α) Εσωτερική στήριξη, όπως αυτή υπολογίζεται για την περίοδο βάσης 1986-88, θα μειωθεί κατά 20% εντός έξι ετών. Ο υπολογισμός της στήριξης είναι συνάρτηση της μορφής οργάνωσης της αγοράς του προϊόντος. Η δέσμευση που αναλαμβάνεται εδώ είναι συνολική για το γεωργικό τομέα και όχι ανά προϊόν. Ωστόσο, μέσω της ρήτρας ειρήνης, για την οποία θα μιλήσουμε στη συνέχεια, τίθεται εμμέσως όριο στο ύψος της στήριξης ανά προϊόν να προσβληθούν στην

GATT υπό την προϋπόθεση ότι η στήριξη που εξασφαλίζεται, για συγκεκριμένο προϊόν, δεν υπερβαίνει τα επίπεδα του 1992.

β) "Το πράσινο κουτί", περιλαμβάνει όλα τα μέτρα που είναι ή θεωρούνται ότι θα είναι ουδέτερα ως προς την παραγωγή και επομένως δεν υπόκεινται σε μείωση εφόσον πληρούν τους γενικούς και τους ειδικούς κανόνες ουδετερότητας που εκτίθενται στο έγγραφο DUNKEL του Δεκεμβρίου 1991. Τα γενικά κριτήρια είναι τα ακόλουθα:

1) Πρέπει να χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό δηλαδή να μην συνεπάγονται μεταφορά εισοδήματος από τους καταναλωτές στους παραγωγούς.

2) Να μην έχουν ως αποτέλεσμα άμεσο ή έμμεσο στήριξη των τιμών παραγωγού. Συνεπώς, να μην συνδέονται με συγκεκριμένο προϊόν και/ή συντελεστή της παραγωγής και ορισμένη χρονική διάρκεια. Οι πτυχές αυτές εξειδικεύονται με ειδικά κριτήρια για τα επιμέρους μέτρα.

γ) Οι αντισταθμιστικές πληρωμές της αναθεωρημένης ΚΑΠ (στρεμματικές και ανά κεφαλή ζώου ενισχύσεις) δεν εντάσσονται στο "πράσινο κουτί" αλλά δεν θα υπαχθούν στο πλαίσιο της εξαετίας, σε καμμία διαδικασία μείωσης υπό τον όρο ότι χορηγούνται επί τη βάσει σταθερής έκτασης ή αριθμούς ζώων και σταθερών αποδόσεων.

1.γ. Ανταγωνισμός στις εξαγωγές

Οι δεσμεύσεις αφορούν τις άμεσες εξαγωγικές επιδοτήσεις και περιλαμβάνουν δύο στοιχεία:

1) Μείωση των άμεσων εξαγωγικών επιδοτήσεων, υπολογιζομένων για την περίοδο βάσης 1986-90, κατά 21% ανά προϊόν σε διάστημα έξι ετών.

2) Μείωση του όγκου των εξαγωγών (υπολογιζομένου για την περίοδο βάσεως 1986-90), για τα προϊόντα που έχουν άμεσες εξαγωγικές επιδοτήσεις, κατά 2% ανά προϊόν σε διάστημα έξι ετών.

Από τις μειώσεις εξαιρείται η επισιτιστική βοήθεια. Επίσης τα μεταποιημένα γεωργικά προϊόντα δεν υπόκεινται σε δεσμεύσεις μείωσης του όγκου.

1.δ. Η ρήτρα ειρήνης

Είναι μια "συμφωνία" η οποία αναφέρει ότι, εφόσον τηρούνται οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμφωνία και για το χρονικό διάστημα των έξι ετών τα μέτρα εσωτερικής στήριξης και οι εξαγωγικές επιδοτήσεις δεν θα προσβάλλονται στη GATT με βάση τις διαδικασίες, που προβλέπονται: στο άρθρο XVI της GATT και τον συναφή προς αυτό κώδικα για τις επιδοτήσεις, στο άρθρο XXIII της GATT (αναίρεση παραχωρήσεων).

2. Συμβατότητα με την αναθεωρημένη ΚΑΠ

Σε πρώτη φάση η αναθεώρηση της ΚΑΠ κάλυψε τους ακόλουθους τομείς: δημητριακών, ελαιούχων σπόρων, κρεάτων, γαλακτοκομικών και καπνού. Οι υπόλοιποι τομείς (Ελαιόδαδο, ζάχαρης, νωπών και μεταποιημένων φρούτων και λαχανικών, κρασιού) θ'αποτελέσουν αντικείμενο αναθεώρησης μετά την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων του γύρου.

Η αναθεώρηση της ΚΑΠ, έχει ως αποτέλεσμα μειώσεις τόσο των εισαγωγικών φραγμών όσο και της εσωτερικής στήριξης και των εξαγωγικών επιδοτήσεων. Οι προβλεπόμενες μειώσεις είναι κατά κανόνα μεγαλύτερες από αυτές που συνεπάγεται η συμφωνία ΕΟΚ - ΗΠΑ.

Με αυτή την έννοια, δεν φαίνεται να προκύπτει ανάγκη πρόσθετων μειώσεων, πέρανα υτών που απορρέουν από την μεταρρύθμιση της ΚΑΠ, με εξαίρεση ορισμένους τομείς. Πάντως, πρέπει να σημειώσουμε ότι οι υποθέσεις επί των οποίων στηρίζονται οι σχετικές εκτιμήσεις (μειώσεις παραγωγής, αύξηση της εγχώριας κατανάλωσης, σταθερότητα τιμών στις διεθνείς αγορές, σταθερές εισαγωγές) είναι αντικείμενο έντονου προβληματισμού και αμφισβητήσεων.

Ειδικότερα, οι μειώσεις των τιμών που συνεπάγεται η νέα ΚΑΠ είναι πολύ μεγαλύτερες από τις μειώσεις που θα επέβαλε η κατά 36% μείωση των ισοδύναμων δασμών. Επομένως, όσον αφορά την προστασία από τον εξωτερικό ανταγωνισμό και τη διατήρηση ενός περιθωρίου για την κοινοτική προτίμηση δεν φαίνεται ότι υπάρχει πρόβλημα. Εξαιρέση εδώ αποτελούν το γάλα σε σκόνη και η ζάχαρη (το καθεστώς της ζάχαρης δεν έχει αναθεωρηθεί ακόμη), όπου μια μείωση του ισοδύναμου δασμού κατά 36% θα έχει ως αποτέλεσμα τιμές εισαγωγής μικρότερες από τις κοινοτικές και άρα σημαντική αύξηση των εισαγωγών. Για τα προϊόντα αυτά, η Επιτροπή προτείνει μειώσεις της τάξης του 20%, προκειμένου να αποφύγει μεγάλες μειώσεις των τιμών στην εσωτερική (κοινοτική) αγορά.

Στην εσωτερική στήριξη, όπου κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι δεσμεύσεις είναι συνολικού χαρακτήρα και όχι κατά προϊόν, ήδη μέσω της αναθεώρησης της ΚΑΠ, η μείωση είναι πολύ μεγαλύτερη απ' αυτή που συνεπάγεται η συμφωνία. Συγκεκριμένα, βάσει της συμφωνίας (μείωση 20%), η στήριξη θα πρέπει να μειωθεί από 79,3 MECU, της περιόδου 1986-1988, σε 65,1 MECU. Μόνο με την μεταρρύθμιση της ΚΑΠ η στήριξη μειώνεται σε 51,2 MECU. Συνεπώς, λέει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δεν θα χρειασθεί να υπάρξουν μειώσεις της στήριξης στα άλλα προϊόντα ή σε διαφορετική διατύπωση αυτή θα διατηρηθεί στα επίπεδα του 1986-1988.

Στις εξαγωγές, οι δεσμεύσεις μειώσεις των δαπανών εξαγωγικών επιδοτήσεων (μείωση 36% ανά προϊόν) δεν φαίνεται να δημιουργούν ιδιαίτερο πρόβλημα καθώς ήδη η μείωση των τιμών των εξαγωγικών επιδοτήσεων. Σοβαρό όμως πρόβλημα δημιουργείται από τις δεσμεύσεις μείωσης του όγκου των εξαγωγών (21% μείωση ανά προϊόν). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά ότι:

- Στα δημητριακά, η μείωση της παραγωγής και η αύξηση της εγχώριας κατανάλωσης θα αφήσουν τελικά ένα πλεόνασμα για εξαγωγές της τάξης των 19 εκατομμυρίων τόννων έναντι επιτρεπόμενου ορίου 23,4 εκατ. τόννω.

- Στα γαλακτοκομικά, φαίνεται ότι μπορεί να υπάρξει ένα μικρό πρόβλημα (όχι όμως στο βούτυρο) καθώς, η προβλεπόμενη μείωση της παραγωγής, η αύξηση της κατανάλωσης και η υποχρέωση ελάχιστης πρόσβασης (5% της εγχώριας κατανάλωσης) πιθανόν θα αφήσουν ένα πλεόνασμα προς εξαγωγή μεγαλύτερο από το επιτρεπόμενο όριο των 1,8 εκατ. τόννων. Τούτο φυσικά, θα έχει ως συνέπεια την πρόσθετη μείωση των ποσοστώσεων γάλακτος.

- Στα κρέατα, θα υπάρξει πρόβλημα στο βόειο καθώς εκτιμάται ότι το πλεόνασμα προς εξαγωγή θα είναι πάνω από το επιτρεπόμενο όριο των 817 χιλ. τόννων κατά περίπου 400 χιλ. τόννους. Συνεπώς και εδώ διαγράφεται σοβαρά η πιθανότητα να ληφθούν πρόσθετα μέτρα. Συνεπώς, προς αυτό θα πρέπει επίσης να ληφθούν και οι πρόσθετες επιπτώσεις που θα υπάρξουν λόγω των περιορισμών στις εξαγωγές στους τομείς του χοίρειου κρέατος και των πουλερικών.

3. Ο γύρος της Ουρουγουάης για τις υπηρεσίες.

Ο τομέας των υπηρεσιών είναι ο δεύτερος σημαντικός τομέας των διαπραγματεύσεων. Ο τομέας αυτός περιλαμβάνει σημαντικούς και εξαιρετικά ποικιλόμορφους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Ειδικότερα, περιλαμβάνονται δραστηριότητες όπως : Τράπεζες, Ασφάλειες, Μεταφορές (οδικές, ναυτιλιακές, αεροπορικές), Τουρισμός, τηλεπικοινωνίες, Τηλεόραση, Κινηματογράφος, Ελεύθερα Επαγγέλματα (δικηγόροι, λογιστές, αρχιτέκτονες - μηχανικοί), Διαφημίσεις, Υπηρεσίες Λογισμικού (SOFTWARE - HARDWARE) , Τηλεματική κλπ.

Διαπιστώνουμε ότι έχουμε να κάνουμε τόσο με κλάδους που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως "παραδοσιακοί" ή "κλασσικοί" όσο και με κλάδους που συνδέονται με την εφαρμογή και/ή παραγωγή των νέων τεχνολογιών, και που γι'αυτό μπορούμε καταχρηστικά να τους ονομάσουμε "σύγχρονους" ή "μοντέρνους".

Οι μέχρι σήμερα ρυθμίσεις και το εμπόριο των υπηρεσιών είναι διμερείς. Δεν περιλαμβάνουν τη ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους και αφορούν μόνο ορισμένους τομείς (κυρίως τις μεταφορές). Επίσης, σ'όλες σχεδόν τις χώρες, ανεξαρτήτως επιπέδου ανάπτυξης, ο τομέας των υπηρεσιών είναι αντικείμενο εκτεταμένης κρατικής παρέμβασης. Οι εθνικές αυτές ρυθμίσεις απορρέουν από δύο λόγους: οικονομικούς και προστασίας του καταναλωτή.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 το ενδιαφέρον για το εμπόριο των υπηρεσιών αυξάνεται.

Δύο λόγοι συνηγορούν γι'αυτό:

α) Ποσοτικά, παρά τις δυσκολίες μέτρησης, ο όγκος των διεθνών συναλλαγών υπηρεσιών αυξάνεται.

β) Με το πέρασμα των πιο αναπτυγμένων οικονομιών από το "βιομηχανικό" στο "μετα-βιομηχανικό" στάδιο, δηλαδή, σε οικονομίες όπου η παραγωγή και πώληση υπηρεσιών αποτελεί ουσιώδη παράγοντα άρθρωσης της οικονομικής δραστηριότητας, ο τομέας αυτός, και ιδίως οι κλάδοι που ονομάσαμε "σύγχρονους", αποκτούν αποφασιστική σημασία.

Την πρωτοβουλία για την έναρξη διαπραγματεύσεων στον τομέα είχαν οι ΗΠΑ. Στην υπουργική σύνοδο της GATT του 1982, επέμεναν ιδιαίτερα να συμπεριληφθεί το θέμα στο πρόγραμμα εργασιών, με στόχο την προπαρασκευή των τεχνικών στοιχείων για τις διαπραγματεύσεις. Η βασική επιδίωξη των ΗΠΑ είναι η ένταξη των υπηρεσιών στους κανόνες και την πειθαρχία της GATT, η οποία κατά την άποψή τους αποτελεί το καταλληλο πλαίσιο. Η θέση των ΗΠΑ στηρίζεται: στην παραδοχή ότι οι υπηρεσίες δε διαφέρουν από τα προϊόντα και ότι η προσαρμογή στο "συγκριτικό πλεονέκτημα" είναι ο καλύτερος τρόπος για την αποτελεσματική χρήση των πόρων.

Ουσιαστικά, περιορίζει τις διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο μιας προβληματικής που το κύριο βάρος της βρίσκεται στην προσπάθεια μείωσης των

υφιστάμενων εμποδίων στο εμπόριο των υπηρεσιών, εξομώνοντας όλες τις ρυθμίσεις με περιορισμούς στο εμπόριο.

4. Οι επιδιώξεις της Κοινότητας στις διαπραγματεύσεις για τις υπηρεσίες

Από τότε που άρχισαν να συζητούνται θέματα "εμπορίου υπηρεσιών" σε διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΟΣΑ ή η GATT, η ΕΟΚ επέλεξε ως κατάλληλο πλαίσιο ενδοκοινοτικών διαβουλεύσεων τη γνωστή Επιτροπή του άρθρου 113 που ασχολείται με διεθνή εμπορικά θέματα. Συχνά έγινε προσφυγή σε **ειδική σύνθεση**, δηλαδή εμπειρογνώμονες υπηρεσιών και όχι γενικούς εμπειρογνώμονες εμπορικών θεμάτων.

Πάντως πολλά κράτη - μέλη κατέστησαν σαφές ότι η επιλογή του πλαισίου αυτού δεν προδίκαιζε κοινοτική αρμοδιότητα βάσει του άρθρου 113. Πράγματι, και αν ακόμη γίνει δεκτό, όπως έκρινε και το ΔΕΚ στην απόφαση του της 29 Σεπτεμβρίου 1988 (υποθ. 51/87 Επιτροπή κατά Συμβουλίου, γενικευμένες προτιμήσεις) ότι η έννοια της κοινής εμπορικής πολιτικής έχει εξελικτικό χαρακτήρα, και επομένως μπορεί να περιλάβει πτυχές εμπορίου υπηρεσιών, οπωσδήποτε δεν μπορεί να καλύψει το σύνολο των τομέων υπηρεσιών και επιπλέον πτυχές εγκαταστάσεως και διακινήσεως εργαζομένων. Πιθανότατα, η σύναψη της GATS (συμφωνία στα πλαίσια της GATT για τις υπηρεσίες) από την ΕΟΚ θα πρέπει να γίνει με τον τύπο της **μικτής συμφωνίας**, δηλαδή, από κοινού με τα κράτη - μέλη και κύρωση από τα εθνικά κοινοβούλια.

Στην Ο.Δ.Υ., το λόγο ελάμβανε εξ ονόματος της ΕΟΚ η Επιτροπή, παρουσία των κρατών - μελών. Στις διάφορες άτυπες συναντήσεις περιορισμένης συνθέσεως στην GATT, την επιτροπή συνόδευε ο εκπρόσωπος του κράτους - μέλους που ασκούσε την προεδρία.

Η στάση των κρατών - μελών της ΕΟΚ ήταν αρκετά διαφοροποιημένη. Ορισμένοι, όπως η Μεγάλη Βρετανία και η Ολλανδία, ήταν εξ υπαρχής υποστηρικτές μιας προχωρημένης συμφωνίας υπηρεσιών. Η Γαλλία,

διστακτικά αρχικά, άλλαξε στην πορεία στάση και προώθησε ενθουσιωδώς την ιδέα μιας συμφωνίας, συνοδευόμενη όμως από την έννοια της "αποτελεσματικής πρόσβασης στην αγορά" που προχωρούσε πιο πέρα από την εθνική μεταχείριση. Οι Μεσογειακές χώρες ήταν πιο επιφυλακτικές, ζητώντας παράλληλα μελέτη των τομέων και όχι παραχωρήσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η διαπραγματευτική προσέγγιση της Επιτροπής ήταν η συνισταμένη αυτών των απόψεων. Για να βοηθήσει τα κράτη - μέλη στην καλύτερη εκτίμηση των συμφερόντων τους, η Επιτροπή ανέθεσε μελέτες σε ιδιωτικά γραφεία, τόσο για την ανταγωνιστικότητα των κοινοτικών τομέων υπηρεσιών όσο και για τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι κοινοτικές επιχειρήσεις υπηρεσιών στις εξαγωγές προς τρίτες χώρες.

Σε γενικές γραμμές όμως, οι επιδιώξεις της Κοινότητας στις διαπραγματεύσεις μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

α) Αποβλέπει σε μια συμφωνία πλαίσιο, η οποία θα περιλαμβάνει ένα σύνολο αρχών, κανόνων και διαδικασιών, που θα έχουν εφαρμογή σε όλους ή σχεδόν σε όλους τους κλάδους του τομέα των υπηρεσιών. Όμως, δεδομένου ότι οι διαφορετικοί κλάδοι του τομέα έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα ώστε αυτά να ληφθούν υπόψη.

β) Οι κανόνες της GATT (P.MEK., μη διάκριση, διαφάνεια, μέτρα διασφάλισης, αμοιβαιότητα κλπ.) πιθανό να είναι κατάλληλοι για τον τομέα των υπηρεσιών. Επίσης, θα πρέπει να υπάρξουν ρυθμίσεις σχετικές με τις T.E., αντίστοιχες του άρθρου 24 της GATT, που θα περιορίζουν την P.MEK.

γ) Οι υπηρεσίες είναι ένας τομέας όπου η ρυθμιστική κρατική παρέμβαση είναι εκτεταμένη. Α priori, αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εμπόδιο στο εμπόριο. Αρα θα πρέπει να γίνει διάκριση ανάμεσα σε "κατάλληλη" ρύθμιση που δεν θεωρείται εμπόδιο και σε "μη - κατάλληλη" ρύθμιση που είναι εμπόδιο.

δ) Επίσης, οι ρυθμίσεις θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι η προστασία στον τομέα των υπηρεσιών δεν ασκείται με δασμούς αλλά μέσω

εθνικών κανόνων που αφορούν συνολικά όλους τους τομείς υπηρεσιών ή ορισμένους μόνο π.χ. δικαίωμα εγκατάστασης, δικαίωμα παροχής υπηρεσιών, συναλλαγματικοί περιορισμοί , μετανάστευση κλπ.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΓΑΤΤ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Γενικά

Το επίκεντρο της κοινής εμπορικής πολιτικής της Κοινότητας αποτελεί το κοινό δασμολόγιο που υπήρξε πράγματι το αποτέλεσμα πολυμερών διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο της τελευταίας. Μετά δε την λήξη της μεταβατικής περιόδου (1968), που σήμαινε και το τέλος της εμπορικής αυτονομίας των κρατών - μελών, οι δασμολογικές και εμπορικές συμφωνίες συνάπτονταν αποκλειστικά από την Κοινότητα, που έχει, όπως πάγια δέχεται και το Δικαστήριο, υποκαταστήσει τα κράτη - μέλη. Η Κοινότητα πλέον μετέχει ως Κοινότητα στις διαπραγματεύσεις που γίνονται στα πλαίσια της GATT (έχει λάβει μέρος σε όλες τις μέχρι σήμερα πολυμερείς διαπραγματεύσεις τις επονομαζόμενες ως "γύρους").

Στις δε διαπραγματεύσεις αυτές γίνεται η επεξεργασία σημαντικού τμήματος της Κοινής εμπορικής πολιτικής και έτσι γίνεται φανερό το πόσο σημαντική είναι η επίδραση που ασκεί η Γενική Συμφωνία στην έννομη τάξη της Κοινότητας και ιδιαίτερα στον τομέα της Κοινής εμπορικής της πολιτικής.

Βέβαια, οι κανόνες της Γενικής Συμφωνίας διέπουν μόνο τις σχέσεις των άλλων συμβαλλόμενων της GATT με την Κοινότητα, η οποία θα δεσμεύεται από τη συμφωνία αυτή γι'αυτό δεν μπορούν να έχουν εφαρμογή εντός της ίδιας της Κοινότητας, δηλαδή δεν έχουν εφαρμογή στις σχέσεις μεταξύ των κρατών - μελών της ΕΟΚ και τούτο γιατί όπως έχει κριθεί από το Δικαστήριο "η Κοινότητα από πλευράς εφαρμογής της GATT θεωρείται ενιαίο τελωνειακό έδαφος".

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ GATT ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΟΚ

Η GATT οφείλει την ύπαρξή της στις νεοφιλελεύθερες οικονομικές αντιλήψεις των ΗΠΑ και των άλλων αναπτυγμένων χωρών με καθεστώς οικονομίας αγοράς. Το γεγονός αυτό, προσδιόρισε καθοριστικά την οικονομική φιλοσοφία του Οργανισμού και το περιεχόμενο των βασικών αρχών που διέπουν τις διεθνείς εμπορικές σχέσεις. Οι αρχές αυτές είναι η ελευθερία των συναλλαγών, η μη - διάκριση και η αμοιβαιότητα που αντικατοπτρίζονται σε μια σειρά από κανόνες της Γενικής Συμφωνίας: 1) η ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους, 2) η ρήτρα της εθνικής μεταχείρισης, 3) η γενική και προοδευτική κατάργηση των δασμών και 4) η κατάργηση ή περιοριστική ρύθμιση ορισμένων κρατικών μέτρων ή μεθόδων που επενεργούν αρνητικά στο διεθνές εμπόριο (ποσοτικοί περιορισμοί στις εισαγωγές και εξαγωγές, ντάμπινγκ, επιδοτήσεις).

Στις γραμμές που ακολουθούν θα προσπαθήσουμε να κάνουμε όσο το δυνατόν πιο εμφανή την επίδραση των οικονομικών αρχών της GATT στις αρχές της ΕΟΚ.

1. Η ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους

Η ρήτρα αυτή αποτελεί μαζί με την ρήτρα της εθνικής μεταχείρισης (άρθ. III), τη γνησιότερη έκφραση της αρχής της μη - διάκρισης και ταυτόχρονα τον ακρογωνιαίο λίθο του συνολικού συστήματος της GATT. Η ρήτρα αυτή λέει τα εξής: Αν δύο κράτη συμφωνούσαν ότι ένα από τα δύο θα έκανε κάποια ευνοικότερη παραχώρηση προς ένα τρίτο κράτος, μεταγενέστερα, η παραχώρηση αυτή θα ίσχυε και μεταξύ τους.

Στα πλαίσια της GATT η ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους είναι: πολυμερής, δηλαδή αν ένα κράτος - μέλος της GATT κάνει μια ευνοικότερη

παραχώρηση προς ένα άλλο κράτος - μέλος, αυτή η παραχώρηση ισχύει και για τα υπόλοιπα κράτη - μέλη. Με τον τρόπο αυτό, επέρχεται εξίσωση στα δικαιώματα και υποχρεώσεις που έχουν τα κράτη - μέλη μεταξύ τους και επικρατεί ένα ενιαίο καθεστώς στις εμπορικές συναλλαγές, β) γενική, δεν αφορά δηλαδή μόνο τους τελωνειακούς δασμούς, αλλά και άλλες παραχωρήσεις, γ) η ρήτρα του μάλλον ευνοουμένου κράτους συμφωνείται άνευ όρων, δ) υπόκειται σε αμοιβαιότητα μεταξύ όλων των συμβαλλομένων μερών. Όμως αν και ο όρος αμοιβαιότητα δεν αναφέρεται ρητώς στη Γενική Συμφωνία, και αυτό θεωρητικά θα μπορούσε να αποτρέψει την εφαρμογή της ρήτρας του μάλλον ευνοουμένου κράτους, γίνεται καθολικά δεκτό ότι όλο το σύστημα της GATT διαπνέεται από την αμοιβαιότητα στις διαπραγματεύσεις.

Πρέπει επίσης να αναφέρουμε, ότι η ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους έχει πλέον "θεσμοποιηθεί". Προβλέπονται δηλαδή και λειτουργούν στα πλαίσια της GATT μηχανισμοί παρακολούθησης της καλής εφαρμογής της ρήτρας του μάλλον ευνοουμένου κράτους. Τα όργανα αυτά, έχουν το δικαίωμα να απευθύνουν συστάσεις προς τα κράτη - μέλη τα οποία δεν συμμορφώνονται με τη ρήτρα του μάλλον ευνοουμένου κράτους. Είναι απαραίτητο να αναφέρουμε εδώ, ότι ο έλεγχος της GATT περιορίζεται μόνο σε συστάσεις.

Φυσικά, όπως σε κάθε κανόνα υπάρχουν οι εξαιρέσεις, έτσι και η ρήτρα του μάλλον ευνοουμένου κράτους περιλαμβάνει ορισμένες εξαιρέσεις που είναι οι ακόλουθες:

α) μια πρώτη εξαίρεση αναφέρεται σε ορισμένα συστήματα δασμολογικών "προτιμήσεων" (δηλαδή, συμφωνιών για ευνοϊκή δασμολογική μεταχείριση των προϊόντων τους μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών) που έχουν αποικιακή κυρίως προέλευση (μεταξύ Γαλλίας και παλιών αποικιών της Βρετανίας και χωρών της Κοινοπολιτείας κλπ.). Η σημασία όμως αυτής της εξαίρεσης έχει σήμερα ουσιαστικά μηδενιστεί διότι σχεδόν όλες οι αποικίες έχουν αποκτήσει την ανεξαρτησία τους, β) μια δεύτερη εξαίρεση, καλύπτει τις περιπτώσεις των

τελωνειακών ενώσεων και ζωνών ελευθέρων συναλλαγών, γ) μια τρίτη και τελευταία εξαίρεση αφορά τις αναπτυσσόμενες χώρες, με βάση το Μέρος IV της Γενικής Συμφωνίας, που προστέθηκε το 1965.

Αυτή η εκτεταμένη χρησιμοποίηση των εξαιρέσεων της ρήτρας του μάλλον ευνοούμενου κράτους, σε σημείο που να μιλάει κανείς όχι για χρήση, αλλά για κατάχρηση προκάλεσε όπως παρατηρήθηκε, τη διάσπαση της ρήτρας και τη φθορά του συστήματος της GATT, με τη δημιουργία κανόνων "παράλληλων" προς τη ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους που ολοένα πολλαπλασιάζονται.

2. Η ρήτρα της εθνικής μεταχείρισης

Η ρήτρα αυτή έχει την έννοια ότι κάθε συμβαλλόμενο μέρος πρέπει να εξασφαλίσει στα προϊόντα που εισάγονται στο έδαφός του την ίδια μεταχείριση, από άποψη φορολογίας και εθνικών διοικητικών κανονισμών, που εφαρμόζει στα δικά του παρόμοια προϊόντα. Στόχος της ρήτρας αυτής είναι να αποφευχθεί η επιβολή λιγότερο ευνοικών μέτρων στα εισαγόμενα προϊόντα με σκοπό να προστατευθεί η εγχώρια παραγωγή. Η αντίληψη της ισότητας μεταχείρισης συνιστά την ουσία της ρήτρας αυτής, που αποτελεί έτσι φυσική συνέχεια της ρήτρας του μάλλον ευνοούμενου κράτους και έκφραση της βασικής αρχής της μη - διάκρισης.

Το άρθρο III αναλύει λεπτομερώς το περιεχόμενο της ρήτρας της εθνικής μεταχείρισης, αναφέρει δε ότι κατ'εξαίρεση μπορούν να ισχύουν ορισμένοι περιορισμοί σε βάρος των εισαγομένων προϊόντων, εφόσον ίσχυαν πριν από την 22.3.1948. Ας σημειωθεί επίσης, ότι η ρήτρα ισχύει μόνο για τις εισαγωγές, ενώ για τις εξαγωγές ισχύουν άλλοι κανόνες και ιδιαίτερα αυτοί που αφορούν τις επιδοτήσεις εξαγωγών.

Η υιοθέτηση της ρήτρας έχει σαν συνέπεια τον περιορισμό της εθνικής κυριαρχίας των κρατών - μελών της GATT και γι'αυτό μερικές φορές τα κράτη δέχθηκαν ελαστικά στο σεβασμό της ρήτρας, γεγονός που προκάλεσε διενέξεις

μεταξύ τους. Ένα τέτοιο παράδειγμα έχουμε το 1958 όταν η Μ. Βρετανία προσέφυγε στην GATT κατά της Ιταλίας, γιατί η χώρα αυτή επέβαλε μέτρα σε βάρος των εισαγομένων βρετανικών αγροτικών μηχανών. Και σ'αυτή την περίπτωση η GATT συνέστησε στην Ιταλία να λάβει μέτρα, μέσα σε λογικά χρονικά όρια, για να εξαλείψει τις δυσμενείς συνέπειες των αρχικών μέτρων.

3. Η γενική και προοδευτική κατάργηση των δασμών

Η Γενική Συμφωνία δεν καταδικάζει άμεσα την ύπαρξη των τελωνειακών δασμών, γιατί, αντίθετα προς τους ποσοτικούς περιορισμούς, δείχνουν με σαφήνεια την έκταση της προστασίας που επιφέρουν και είναι επιδεκτικοί διαπραγματεύσεων επειδή οι μειώσεις υπολογίζονται εύκολα. Από την άλλη πλευρά η Γενική Συμφωνία προβλέπει στο προοίμιο το στόχο της ουσιώδους μείωσης των τελωνειακών δασμών - και αυτό εναρμονίζεται με τη νεο-φιλελεύθερη οικονομική αντίληψη της GATT - ενώ στο άρθρο XXVIII δεν προβλέπεται η δυνατότητα παραχωρήσεων στη βάση της αμοιβαιότητας ή των αμοιβαίων πλεονεκτημάτων, παραχωρήσεις που επήλθαν πράγματι με τους επανειλημμένους "γύρους".

4. Η κατάργηση ή περιοριστική ρύθμιση ορισμένων κρατικών μέτρων ή μεθόδων που επενεργούν στο διεθνές εμπόριο

Τα μέτρα που πέρνονται από τα κράτη - μέλη της GATT για να βοηθήσουν την οικονομία τους πολλές φορές επενεργούν αρνητικά στο διεθνές εμπόριο. Τέτοια μέτρα είναι: α) οι ποσοτικοί περιορισμοί στις εισαγωγές και εξαγωγές, β) το ντάμπινγκ και γ) οι επιδοτήσεις.

4.α. Ποσοτικοί περιορισμοί στις εισαγωγές και εξαγωγές

Ποσοτικοί περιορισμοί είναι οι ποσοτώσεις που επιβάλλονται στην εισαγωγή κυρίως εμπορευμάτων, αποτελούσαν δε και εξακολουθούν να αποτελούν

το σοβαρότερο εμπόδιο στην κυκλοφορία των εμπορευμάτων. οι ποσοτικοί περιορισμοί καταδικάζονται ιδιαίτερα γιατί αναστέλλουν την εφαρμογή του συστήματος των τιμών και θέτουν έτσι υπό αμφισβήτηση το συνολικό σύστημα της οικονομίας της βασισμένης στον μηχανισμό της αγοράς.

Η Γενική Συμφωνία περιέχει (άρθ. XI) γενική απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών, αλλά εξαιτίας της αντίθεσης των ευρωπαϊκών χωρών δεν είναι τόσο απόλυτη όσο το επίδωκαν οι ΗΠΑ. Εξαιρέσεις στον κανόνα επιτρέπονται από τη Γενική Συμφωνία περιοριστικά στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Όταν έχουν για σκοπό να αποφευχθεί μια κρίσιμη κατάσταση που οφείλεται σε έλλειψη τροφίμων (αρθ. XI 2,α). Η εξαίρεση αυτή είναι η μόνη που αναφέρεται στις εξαγωγές, ενώ οι υπόλοιπες εξαιρέσεις αφορούν αποκλειστικά τις εισαγωγές.

- Όταν αφορούν τις εισαγωγές γεωργικών προϊόντων και αποτελούν μέτρα απαραίτητα για την εφαρμογή κυβερνητικών μέτρων που αποσκοπούν στη σταθεροποίηση των εθνικών γεωργικών αγορών (αρθ. XI, 2, C).

Οι περιορισμοί όμως δεν πρέπει να ξεπερνούν ορισμένα όρια και χρειάζεται να γίνει δημοσιοποίηση των μέτρων. Συνήθως όμως η γεωργική παραγωγή προστατεύεται με άλλα μέσα.

- Στην περίπτωση της προστασίας της ισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών (αρθ. XII και XVIII). Στην περίπτωση όμως αυτή οι ποσοτικοί περιορισμοί γίνονται αποδεκτοί υπό ορισμένους μόνο όρους: πρέπει να είναι προσωρινοί, να μην παρεμποδίζουν τα ρεύματα ανταλλαγών και να μην επιφέρουν ζημία στα εμπορικά συμφέροντα των άλλων κρατών - μελών της GATT. Επιπλέον, το ενδιαφερόμενο κράτος πρέπει να έλθει σε διαβουλεύσεις με τα συμβαλλόμενα μέρη της GATT και να υπαχθεί σε μια διαδικασία δικαιολόγησης. Για οποιοδήποτε δε θέμα που έχει χαρακτήρα νομισματικό λ.χ. τι σημαίνει "σημαντική πτώση των νομισματικών αποθεμάτων" αρμόδιο όργανο να απαντήσει είναι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

- Επιπλέον των εξαιρέσεων του άρθρου XII και XIII δις ποσοτικοί, περιορισμοί μπορούν να επιτραπούν σαν μέτρα επείγοντος χαρακτήρα για να αντιμετωπισθεί σημαντική ζημιά και προκύπτει από τη μαζική αύξηση των εισαγωγών (αρθ. XIX).

Σε κάθε άλλη περίπτωση οι ποσοτικοί περιορισμοί είναι παράνομοι, εκτός και αν επιτραπούν ρητώς από τα συμβαλλόμενα μέρη. Η GATT φροντίζει ώστε η χρήση των ποσοτικών περιορισμών και στις επιτρεπόμενες περιπτώσεις να είναι λογικές και να μην γίνονται καταχρήσεις, ιδιαίτερα στα πλαίσια της ισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών.

Στην πράξη, και παρά τις εκτεταμένες εξαιρέσεις που προβλέπει η Γενική Συμφωνία, παρατηρήθηκε, ιδιαίτερα μετά το 1971, μια συστηματική παραβίαση του κανόνα της GATT τόσο από τις ΗΠΑ όσο και από άλλες χώρες, που προστατεύουν κατα τρόπο διαρκή ορισμένους οικονομικούς τομείς. Η GATT προσπάθησε επανειλημμένα να επιτύχει την κατάργηση των περιορισμών και συγκρότησε προς τούτο AD HOC ομάδες εργασίας. Το θέμα συζητήθηκε στα πλαίσια του "γύρου του Τόκυο" χωρίς όμως ιδιαίτερη επιτυχία.

4.β. Το ντάμπινγκ

Το άρθρο VI της GATT προσδιορίζει το ντάμπινγκ σαν μια πρακτική "που επιτρέπει την εισαγωγή προϊόντων από μια χώρα στην αγορά μιας άλλης χώρας με τιμή κατώτερη από την κανονική τιμή". Από οικονομική άποψη το νταμπινγκ έχει σαν στόχο να διατεθούν στην αγορά ποσότητες ενός προϊόντος για μια σχετικά σύντομη περίοδο σε τιμή κάτω του οριακού κόστους, έτσι ώστε να τεθεί εκτός μάχης ο αλλοδαπός ανταγωνιστής και να κυριαρχήσει ο εξαγωγέας στην αλλοδαπή αγορά, οπότε και θα ανεβάσει τις τιμές πάνω από το οριακό κόστος.

Σ'αυτή τη περίπτωση η GATT επιτρέπει την επιβολή αμυντικών δασμών όταν οι σχετικές εξαγωγές προκαλούν σημαντική ζημιά στην παραγωγή της εισαγωγικής χώρας. Αλλά η εξακρίβωση της ύπαρξης ντάμπινγκ, της ύπαρξης

αντίστοιχης ζημιάς και της αιτιώδους σχέσης μεταξύ τους δεν είναι καθόλου εύκολη. Ένας κώδικας των σχετικών όρων, κριτηρίων και διαδικασιών έχει συμφωνηθεί ήδη από το 1967 και τροποποιήθηκε κατά τον γύρο του Τόκυο. Υπάρχουν αντίστοιχες εθνικές διατάξεις και διαδικασίες που δεν είναι πάντα σε πλήρη συμφωνία μ'εκείνες της GATT (ANTIDUMPING ACT των ΗΠΑ).

Η διαπίστωση της ύπαρξης μιας πρακτικής ντάμπινγκ γίνεται με την έναρξη μιας έρευνας από το κράτος εισαγωγής η πρωτοβουλία όμως ανήκει στους εθνικούς παραγωγούς που θίγονται απ'αυτή την πρακτική. Το κράτος εισαγωγής πρέπει να αποδείξει την ύπαρξη σημαντικής ζημιάς και την αιτιώδη σχέση ανάμεσα στις εισαγωγές και στη ζημία. Κατόπιν τούτου, μπορεί να ζητήσει από την GATT την άδεια να επιβάλλει μέτρα αντι-ντάμπινγκ, που συνίστανται στην κανονική τιμή. Στην GATT μια επιτροπή αντιντάμπινγκ εξετάζει περιοδικά τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονται οι διατάξεις του κώδικα. Το άνοιγμα εξάλλου μιας έρευνας αντι-ντάμπινγκ αρκεί συνήθως για να επιφέρει την λήξη της πρακτικής ντάμπινγκ.

4.β. Οι επιδοτήσεις

Είναι χρηματικές κυρίως ενισχύσεις που δίνονται από τα κράτη στους παραγωγούς και αποσκοπούν στη φαλκίκευση του διεθνούς ανταγωνισμού και τη διαστρεβλωση των διεθνών σχέσεων. Οι επιδοτήσεις διακρίνονται σε εσωτερικές και εξαγωγών. Οι πρώτες καθιστούν το εσωτερικό προϊόν φθηνότερο απέναντι στο αλλοδαπό εισαγόμενο, ενώ οι δεύτερες φαλιδεύουν τον ανταγωνισμό στις αγορές των άλλων κρατών.

Οι εξαγωγικές επιδοτήσεις "βασικών προϊόντων"¹ πρέπει να αποφεύγονται, ουσιαστικά όμως επιτρέπονται υπό τον όρο ότι δεν δίνουν στο κράτος που τις εφαρμόζει περισσότερο από ένα δίκαιο μερίδιο της διεθνούς αγοράς αυτού του προϊόντος. Αυτό όμως δημιούργησε προβλήματα γιατί αφενός ο όρος "δίκαιο" δεν

---

¹ Βασικά προϊόντα σύμφωνα με τον ορισμό που έδινε ο χάρτης της Αβάνας, είναι "... κάθε προϊόν της γεωργίας, των δασών και της αλιείας, είτε στη φυσική είτε σε κατεργασμένη μορφή".

είναι δύσκολο να αποδειχθεί ότι η αύξηση του μεριδίου στο διεθνές εμπόριο οφείλεται στις επιδοτήσεις.

Οι επιδοτήσεις εξαγωγών στα βιομηχανικά προϊόντα, απαγορεύονται, υπό τον όρο ότι προκαλούν "σημαντική ζημιά" στη χώρα εισαγωγής. Στην περίπτωση αυτή, η GATT επιτρέπει στα θιγόμενα μέρη να επιβάλλουν "αντισταθμιστικά δικαιώματα" που, κατ'αναλογία του δικαιώματος αντι-ντάμπινγκ, δε μπορούν να ξεπεράσουν το εκτιμώμενο ποσό της εξαγωγικής επιδότησης.

Πρέπει τέλος να επισημανθεί η ύπαρξη της βασικής ρήτρας διαφυγής του άρθρου XIX. Η σχετική διάταξη προβλέπει ότι, υπό ορισμένες συνθήκες, ένα κράτος - μέλος μπορεί να αναστείλει ή να αποσύρει μια παραχώρηση που έχει κάνει (δηλαδή μια μείωση δασμών ή άλλο μέτρο που έχει δεσμευθεί να λάβει). Μια τέτοια ενέργεια είναι δυνατή μόνο όταν "λόγω απροβλέπτων εξελίξεων και συνέπεια των αναληφθεισών (υπό του κράτους αυτού) υποχρεώσεων... προϊόν τι εισάγεται εις το έδαφος του εις τόσον ηυξημένης ποσότητας και υπό τοιούτους όρους ώστε να προκαλείται ή να απειλείται να προκληθεί σοβαρή ζημιά εις τους εγχώριους παραγωγούς προϊόντων ομοίων ή αμέσως συναγωνιζομένων τούτο".

5. Οροι αποδοχής τελωνειακών ενώσεων από την GATT

Θεωρητικά η ιδέα των τελωνειακών ενώσεων είναι αντίθετη με τη ρήτρα του μάλλον ευνοουμένου κράτους, αφού οι ενδο-περιφερειακές προτιμήσεις προϋποθέτουν ακριβώς τον αποκλεισμό από αυτές των τρίτων κρατών. Η Γενική Συμφωνία όμως της GATT τις επιτρέπει με το άρθρο XXIV, κάτω από ορισμένους όρους, θεωρώντας ότι αποτελούν ένα από τα μέσα για να επιτευχθούν οι σκοποί της GATT.

Σαν τελωνειακή ένωση θεωρείται η ένωση δύο ή περισσότερων κρατών, που αφενός καταργούν αναμεσά τους τους τελωνειακούς δασμούς και τις άλλες περιοριστικές εμπορικές ρυθμίσεις, αφετέρου υιοθετούν κοινό εξωτερικό δασμολόγιο απέναντι στα τρίτα κράτη (άρθρ. XXIV, 8.α). Πρέπει εδώ να

σημειώσουμε ότι η ΕΟΚ αντιμετωπίζεται από την GATT σαν μια τελωνειακή ένωση και για αυτό όσα θα πούμε παρακάτω για τις τελωνειακές ενώσεις ισχύουν και για την ΕΟΚ.

Οι όροι λοιπόν που θέτει η Γενική Συμφωνία για τη νόμιμη συγκρότηση των ενώσεων αυτών είναι:

1) Οι δασμοί και οι άλλοι περιοριστικοί κανονισμοί πρέπει να καταργούνται ως προς το κύριο μέρος του εμπορίου". Αν καταργούνται ως προς ένα ή περισσότερους τομείς, αλλά όχι ως προς το κύριο μέρος, τότε δεν πρόκειται περί τελωνειακής ένωσης κατά την έννοια του άρθρου XXIV και η νόμιμη ίδρυσή τους εξαρτάται από τη χορήγηση σχετικής άδειας της GATT, δυνάμει της διαδικασίας του άρθρου XXV,4. Ας σημειωθεί ότι περιοριστικά μέτρα που προβλέπονται από τη Γενική Συμφωνία (για τη γεωργία, για τη διαφύλαξη του ισοζυγίου πληρωμών κ.α.) μπορούν να διατηρηθούν κατά την ίδρυση των τελωνειακών ενώσεων.

2) Ενώ δεν απαιτείται η εξ αρχής οριστική δημιουργία της τελωνειακής ένωσης, αντίθετα, επιτρέπεται η ύπαρξη μιας μεταβατικής περιόδου, στη διάρκεια της οποίας θα πραγματοποιηθεί προοδευτικά η τελωνειακή ένωση.

Η Γενική Συμφωνία απαιτεί να υπάρχει γι' αυτή την μεταβατική περίοδο ένα σχέδιο και ένα πρόγραμμα για την ίδρυσή της σε εύλογο χρονικό διάστημα (άρθ. XXIV, 5.γ). Και οι δύο αυτοί όροι είναι απαραίτητοι γιατί απομακρύνουν το ενδεχόμενο να μην ολοκληρωθεί η συμφωνία και να παραμείνει σ' ένα απλό καθεστώς προτιμησιακών σχέσεων καθεστώς που απαγορεύεται από το άρθρο 1 της Γενικής Συμφωνίας.

3) Η τελωνειακή ένωση θα πρέπει, πρώτο, να διευκολύνει το εμπόριο μεταξύ των συμμετέχοντων κρατών και δεύτερο να μην παρεμβάλλει εμπόδια στο εμπόριο ανάμεσα στα κράτη αυτά και στα άλλα κράτη - μέλη της GATT. Και η μεν πρώτη προϋπόθεση θεωρείται ότι επιτυγχάνεται με τη μείωση και εξάλειψη των δασμών και άλλων εμποδίων, η δε δεύτερη προϋπόθεση επιτυγχάνεται με την ύπαρξη ενός κοινού εξωτερικού δασμολογίου που αποτελείται από το μεσο όρο των πριν από

την ίδρυση της τελωνειακής ένωσης εθνικών τελωνειακών δασμών. Αυτό φυσικά σημαίνει την ύψωση των τελωνειακών δασμών για ορισμένα κράτη - μέλη, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με τον βασικό κανόνα της GATT για "πάγωμα" των τελωνειακών δασμών και γι'αυτό απαιτείται η έναρξη διαρπαγματεύσεων ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα κράτη για τη χορήγηση αντισταθμιστικών ανταλλαγμάτων (άρθρ. XXIV, 6).

4) Ένας τέταρτος, διαδικαστικού χαρακτήρα, όρος είναι η εξέταση και ο έλεγχος των τελωνειακών ενώσεων. Κάθε κράτος - μέλος της GATT που συμμετέχει στην ίδρυση ή προχωρεί σε μια τελωνειακή ένωση υποχρεούται να το κοινοποιήσει στην GATT μαζί με τις απαραίτητες πληροφορίες (αρθ. XXIV, 7.α.). Στην συνέχεια διεξάγονται διαβουλεύσεις ανάμεσα στην GATT και στα κράτη που συμμετέχουν στην τελωνειακή ένωση σχετικά με το σχέδιο και το πρόγραμμα.

Τέλος, και μετά από τη γνωμοδότηση μιας ομάδας εργασίας, τα συμβαλλόμενα μέρη αποφασίζουν με απλή πλειοψηφία για το αν η περιφερειακή ένωση συνάδει με τους κανόνες GATT, μπορούν δε να απευθύνουν συστάσεις στα ενδιαφερόμενα μέρη για την τροποποίηση της συμφωνίας, όταν αυτή δε συνάδει συστάσεις που παρά την ονομασία τους, έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, με την ποινή ακυρότητας της συμφωνίας (αρθ. XXIV, 7.β.). Τέλος, επειδή σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δύσκολο - για λόγους πολιτικούς ή οικονομικούς - να καταδικαστεί μια τελωνειακή ένωση που δεν συνάδει πλήρως με τους κανόνες της GATT, προβλέπεται η δυνατότητα εξαίρεσης με ενισχυμένες πλειοψηφίες.

6. Η εφαρμογή του άρθρου XXIV στις πολιτικές της ΕΟΚ

Είδαμε παραπάνω, ότι η ΕΟΚ αντιμετωπίζεται από την GATT σαν μια τελωνειακή ένωση συνεπώς όλοι οι παραπάνω όροι αποδοχής των τελωνειακών ενώσεων ισχύουν και για την ΕΟΚ.

Σ'αυτή την παράγραφο θα δούμε πως έχει αντιδράσει στις προηγούμενες απαιτήσεις της GATT η ΕΟΚ.

Αν και οι διατάξεις του άρθρου XXIV της Γενικής Συμφωνίας κατακρίθηκαν λόγω της κατα κανόνα ασαφούς και γενικής τους διατύπωσης, η εφαρμογή τους στα πλαίσια και γενικής τους διατύπωσης, η εφαρμογή τους στα πλαίσια της ΕΟΚ δεν έφερε ιδιαίτερα προβλήματα. Ειδικότερα:

1) Ως προς την απαίτηση για την κατάργηση "ως προς το κύριο μέρος του εμπορίου" των δασμών, η ΕΟΚ (1957) δεν προκάλεσε κανένα ιδιαίτερο πρόβλημα δεδομένου ότι αποσκοπεί στην κατάργηση των δασμών και άλλων μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος για τις περισσότερες συναλλαγές.

Ιδιαίτερα όμως, η GATT ασχολήθηκε με τις εξωτερικές συμφωνίες της ΕΟΚ. Η ομάδα εργασίας της GATT θεώρησε ότι ο αποκλεισμός του άνθρακα και του χάλυβα από τη συμφωνία δεν συμβάδιζε με τις απαιτήσεις της Γενικής Συμφωνίας τα μέρη όμως παρατήρησαν ότι τα δύο προϊόντα κάλυπταν μόλις το 5% του συνόλου των συναλλαγών.

Η συμφωνία σύνδεσης με την Ελλάδα δεν παρουσίασε ιδιαίτερα προβλήματα. Επίσης μικρές αντιδράσεις στο θέμα αυτό, προκάλεσε η συμφωνία σύνδεσης ΕΟΚ - Τουρκίας (1963). Η σύμβαση του YAOUNDE (1964), ανάμεσα στην ΕΟΚ και στις αφρικανικές χώρες, κατακρίθηκε επειδή επέτρεπε στις χώρες αυτές να διατηρήσουν ή να επιβάλλουν δασμούς που θεωρούσαν απαραίτητους για την ανάπτυξή τους.

22) Ως προς την απαίτηση για την ύπαρξη ενός σχεδίου και προγράμματος σε εύλογο χρόνο και εδώ η ΕΟΚ δεν παρουσίασε προβλήματα, λόγω της πρόβλεψης ενός σχεδίου και προγράμματος για την ολοκλήρωση της τελωνειακής ένωσης που θα πραγματοποιούταν εντός μιας προθεσμίας 12 ετών (στην πραγματικότητα η τελωνειακή ένωση ολοκληρώθηκε 18 μήνες πριν από τη λήξη της προθεσμίας).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι εξωτερικές συμφωνίες της ΕΟΚ. Η συμφωνία ΕΟΚ - Τουρκίας κατακρίθηκε ιδιαίτερα από ορισμένα μέλη της ομάδας εργασίας της GATT, γιατί πρόβλεπε μια ακαθόριστη περίοδο προετοιμασίας. το δε χρονοδιάγραμμα που περιείχε αφορούσε μόνο την προπαρασκευαστική φάση. Η

GATT όμως δεν εξέδωσε οριστική απόφαση, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιότητα υπανάπτυκτης χώρας της Τουρκίας. Ιδιαίτερα δε κατακρίθηκαν από ορισμένες χώρες, και κυρίως τις ΗΠΑ οι "προτιμησιακές" εμπορικές συμφωνίες ανάμεσα στην ΕΟΚ και σε πολλές μεσογειακές χώρες, όπως η Ισπανία και το Ισραήλ. Η συμφωνία λ.χ. με την Ισπανία πρόβλεπε ότι το πρώτο στάδιο θα γινόταν "αν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις" δηλαδή ουσιαστικά η εξέλιξη του εσωτερικού πολιτικού καθεστώτος (Φρανκισμός) της Ισπανίας. Και στις περιπτώσεις αυτές η GATT απέφυγε να προβεί σε συστάσεις. Από την άλλη πλευρά η ΕΟΚ ακριβώς για να μην αποτελεί αντικείμενο των επικρίσεων αυτών φρόντισε ώστε οι "προτιμησιακές" συμφωνίες που σύναψε με πολλές με πολλές μεσογειακές χώρες στα πλαίσια της "Μεσογειακής πολιτικής" (Ισραήλ, Τυνησία, Μαρόκο, Αλγερία, Ιορδανία κ.α.) να είναι πιο σύμφωνες με τον κανόνα για "σχέδιο και πρόγραμμα εκτός εύλογου χρόνου". Η συμφωνία λ.χ. με το Ισραήλ (1975) προβλέπει για τα βιομηχανικά προϊόντα μια πρώτη μείωση 60% με την έναρξη ισχύος της συμφωνίας και μείωση 20% την 1.1.1976 ή 1.1.1977, ενώ για τα γεωργικά προϊόντα, υπάρχουν μειώσεις των δασμών κυμαινόμενες μεταξύ 20% και 80%.

3) Ένα τρίτο σημείο ελέγχου της GATT αποτελεί η κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών κατα τρόπο που να συνεπάγεται διακρίσεις. Το άρθρο XXIV επιβάλλει την κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών, εκτός από τις περιπτώσεις που επιτρέπεται ρητώς η διατήρησή τους και που έχουν αναφερθεί παραπάνω. Το άρθρο XIV προβλέπει ότι η κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών πρέπει να γίνεται με τρόπο που να μην δημιουργεί διακρίσεις. Υπήρξαν διαφωνίες κατά πόσο η κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών ανάμεσα στα κράτη - μέλη μιας τελωνειακής ένωσης πρέπει να επεκταθεί και στα τρίτα κράτη. Το θέμα πρόεκυψε τόσο ενώπιον της GATT σε σχέση με τελωνειακές ενώσεις και ζώνες ελευθέρων συναλλαγών όσο και σε σχέση με την ιδρυτική συνθήκη της ΕΟΚ, και τις συμφωνίες που η τελευταία σύναψε με την Ελλάδα και τις αφρικανικές χώρες.

Η νομική διαφωνία που προέκυψε θεωρήθηκε από τα συμβαλλόμενα μέρη ως δισεπίλυτος, η δε αρμόδια ομάδα εργασίας περιορίστηκε να παρατηρήσει ότι "... τα μέλη της ομάδας δεν προχώρησαν στην εξέταση των εμπλεκόμενων αρχών".

4) Τέλος, αντικείμενο ελέγχου της GATT αποτέλεσαν ορισμένες όψεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) της ΕΟΚ, και συγκεκριμένα οι "ελάχιστες τιμές" και το σύστημα των μακροπρόθεσμων συμφωνιών. Οι ελάχιστες τιμές αποσκοπούν στο να προλάβουν τις ζημιές που θα προκαλούντο από την κατάργηση των δασμών και των ποσοτικών περιορισμών μεταξύ των κρατών - μελών. Τα τρίτα κράτη θεώρησαν ότι αυτό μπορεί να οδηγήσει σε νέα εμπόδια στις συναλλαγές. Το σύστημα μακροπρόθεσμων συμφωνιών, όπως καθιερώνεται από το άρθρο 45 της ΕΟΚ, δίνει τη δυνατότητα στο Συμβούλιο Υπουργών να περιορίζει την εισαγωγή πρώτων υλών από τις τρίτες χώρες, γεγονός που θεωρήθηκε από τις χώρες αυτές ότι διαταράσσει το ρεύμα των εμπορικών συναλλαγών.

Η GATT απέφυγε, τόσο στα παραπάνω θέματα όσο και στα άλλα θέματα που αφορούσαν την ίδρυση της ΕΟΚ, να λάβει θέση στο νομικό επίπεδο. Θεώρησε προτιμότερο να αφήσει τη νομική συζήτηση ανοικτή για το μέλλον και να υπογραμμίσει ότι θα υπήρχε μεγαλύτερο όφελος από την αναζήτηση πρακτικών και δημιουργικών λύσεων. Όπως τονίζει ο TH. FLORY, μια καταδίκη της ιδρυτικής συνθήκης της ΕΟΚ ήταν αδύνατη, εξαιτίας της μεγάλης εμπορικής σημασίας της ΕΟΚ. Μια καταδίκη της θα οδηγούσε σε καταγγελία της Γενικής Συμφωνίας της GATT από τα 6 κράτη - μέλη της ΕΟΚ γεγονός που θα οδηγούσε μοιραία στη διάλυση του οργανισμού αυτού.

Συμπερασματικά, η GATT ποτέ δεν καταδίκασε και δεν φαίνεται ότι θα καταδικάσει στο μέλλον, μια τελωνειακή ένωση ακόμη και αν είναι προφανές ότι είναι αντίθετη στις διατάξεις του άρθρου XXIV. Οι κανόνες του άρθρου XXIV και ιδιαίτερα ο κανόνας για την κατάργηση των δασμών και άλλων μέτρων ως προς το "κύριο μέρος του εμπορίου" φαίνεται ότι δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες και

ρυθμίσεις των περιφερειακών οικονομικών ενώσεων και γι'αυτό επιβάλλεται η αναθεώρηση τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ GATT ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΟΚ

Όπως τα κράτη στα πλαίσια της εθνικής τους εμπορικής πολιτικής, έτσι και η Κοινότητα στα πλαίσια της Κοινής της εμπορικής πολιτικής και για την προστασία των κοινοτικών προϊόντων, χρησιμοποιεί προστατευτικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 113-1 Συνθ. ΕΟΚ (κυρίως ποσοτώσεις εισαγωγών, δασμούς, διαδικασίες αντι- ντάμπινγκ και αντισταθμιστικούς δασμούς). Όμως στο δίκαιο αυτό της ΕΟΚ για το εξωτερικό εμπόριο, οι κανόνες της GATT παίζουν σημαντικό ρόλο. Έτσι η Κοινότητα εφαρμόζει αρκετές φορές ορισμένους κανόνες της GATT ή αποδέχεται ότι τα προστατευτικά μέτρα θα θεσπιστούν σύμφωνα με τις υπάρχουσες διεθνείς υποχρεώσεις της.

Για παράδειγμα, τον βασικό κοινοτικό κανονισμό κατά του ντάμπινγκ υπ. 459/68, η Κοινότητα τον θέσπισε τηρώντας τους κανόνες του άρθρου VI (ντάμπινγκ) της GATT (όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό 3017/80 κ.α.).

Πολύ συχνά επίσης, το περιεχόμενο των διεθνών συμφωνιών που συνάπτει η Κοινότητα στα πλαίσια της GATT, ενσωματώνεται σε κοινοτικούς κανονισμούς.

1. Η υπαγωγή της Κοινοτικής τελωνειακής ένωσης στον έλεγχο της GATT

Στη διάρκεια των πρώτων χρόνων μετά την ίδρυση της ΕΟΚ, αν και το θέμα της συμφωνίας της Συνθήκης με το γράμμα και το πνεύμα της GATT έφθασε προς εξέταση στο FORUM του οργανισμού, τα συμβαλλόμενα μέρη απέφυγαν να αποφανθούν κατα τρόπο ουσιαστικό για την ύπαρξη ή όχι τέτοιας συμφωνίας.

Σε ότι αφορά την ΕΟΚ, ξέρουμε ότι η Κοινότητα πρόσφερε προς τρίτες χώρες αντισταθμιστικά ανταλλάγματα ενόψει της εφαρμογής του κοινού εξωτερικού δασμολογίου. Κατά τη διάρκεια του γύρου του Τόκυο διατυπώθηκαν επίσης για πρώτη φορά αιτιάσεις απ την πλευρά των ΗΠΑ (αλλά και άλλων

χωρών) κατα της κοινής αγροτικής πολιτικής, μια που οι ρυθμίσεις των Κοινοτήτων σ'αυτόν τον τομέα της ενοποιητικής διαδικασίας (παρεμβασεις των Κοινοτήτων) στην αγροτική παραγωγή με επιδοτήσεις και άλλες ενισχύσεις) αποτελούν το κατεξοχήν μεσο για την προστασία των Κοινοτικών προϊόντων από τον ανταγωνισμό με τρίτες χώρες, πράγμα που αντιτίθεται στις διατάξεις της Γενικής Συμφωνίας και στη φιλοσοφία τους. Ανάλογες αιτιάσεις εναντίον του προστατευτισμού της Κοινής εμπορικής πολιτικής διάσκεψη ή γύρο διαπραγματεύσεων που γίνεται στο πλαίσιο της GATT με αποκορύφωμα τον τελευταίο γύρο διαπραγματεύσεων (γύρο της Ουρουγουάης). Από την πλευρά των Κοινοτήτων υποστηρίζεται η θέση ότι με την ουσιαστική λήξη της γενικής μεταβατικής περιόδου, η GATT δεν είναι αρμόδια να ελάτχει την τηρηση των ουσιαστικών προϋποθέσεων του άρθρου XXIV (επιδοτήσεις) της Γενικής Συμφωνίας, αφού αυτές οι προϋποθέσεις έχουν ολοκληρωτικά εκπληρωθεί με το πέρασμα της τελωνειακής ένωσης σε "οριστικό στάδιο".

Η ΕΟΚ υποχρεώθηκε, όμως, να προσφέρει αντισταθμιστικά ανταλλάγματα προς τρίτες χώρες με αφορμή τις δύο διευρύνσεις της, του 1972 - 1973 και του 1981, που επέκτειναν χωριστά την τελωνειακή ένωση προς την κατεύθυνση της Μ. Βρετανίας, της Ιρλανδίας και της Δανίας η πρώτη και της Ελλάδας η δεύτερη. Στην περίπτωση της πρώτης διεύρυνσης η Επιτροπή με εντολή του Συμβουλίου πραγματοποίησε διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ και με άλλες χώρες με αντικείμενο την παροχή δασμολογικών παραχωρήσεων προς αυτές τις χώρες, ώστε ν'αντισταθμιστεί η εξασθένιση των ωφελημάτων που είχαν προκύψει γι'αυτές με βάση της Γενική Συμφωνία και στο επίπεδο των σχέσεών τους με τα τρία νέα κράτη - μέλη ή με τις Κοινοότητες, πριν από τη διεύρυνση.

Οι διαπραγματεύσεις ολοκληρώθηκαν το 1974 με την υπογραφή διμερών συμφωνιών από την Κοινότητα με 13 τρίτες χώρες. Οι δασμολογικές κοινοτικές παραχωρήσεις κάλυπταν 30 προϊόντα. Αντίθετα, άκαρπες απέβησαν οι διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ, που επισφραγίστηκαν με αμερικανική μονομερή

δήλωση σύμφωνα με την οποία (οι ΗΠΑ) θεωρούν ότι "οι διαπραγματεύσεις βάση του άρθρου XXIV της Γενικής Συμφωνίας δεν κατέληξαν σε ικανοποιητικά αποτελέσματα αναφορικά με ορισμένα αγροτικά προϊόντα (τα δημητριακά)", ότι "επιφυλλάσσονται να ζητήσουν στο μέλλον την επανάληψη των διαπραγματεύσεων" και ότι "αν αυτές οι νέες διαπραγματεύσεις δεν αποφέρουν ικανοποιητικά αποτελέσματα θα υιοθετήσουν αντίποινα". Στην μονομερή δήλωση των ΗΠΑ η ΕΟΚ απάντησε με δική της μονομερή δήλωση, σύμφωνα με την οποία "θα υιοθετήσει αντίμετρα στα αντίποινα για την περίπτωση που οι ΗΠΑ πραγματοποιήσουν την απειλή τους".

Χωρίς τη φόρτιση απειλών και μονομερών δηλώσεων διεξάχθηκαν διαπραγματεύσεις μεταξύ της Επιτροπής και δέκα αναπτυσσόμενων χωρών, του Ισραήλ, της Γιουγκοσλαβίας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, με αντικείμενο την τελική προσαρμογή των "προτιμησιακών συμφωνιών" που συνδέουν την Κοινότητα με την κάθε μία απ'αυτές τις χώρες στις εμπορικές σχέσεις μεταξύ της Ελλάδας και των δεκατεσσάρων - μεσογειακών, στο συνολό τους - τρίτων χωρών. Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν στη σύναψη πρωτοκόλλων που προσαρτήθηκαν σ'αυτές τις τεχνικές προσαρμογές στις συμφωνίες ώστε από την 1/1/1981 να εφαρμόζονται (αυτές) άμεσα και αμοιβαία στις συναλλαγές μεταξύ της χώρας μας και αυτών των χωρών.

Ως προς την υπαγωγή στον έλεγχο της GATT των εξωτερικών συμφωνιών των Κοινοτήτων θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι δεν έλειψαν, σ'αυτόν τον τομέα, οι επικρίσεις εναντίον της κοινοτικής συμπεριφοράς. Οι ομάδες εργασίας της GATT που κατά καιρούς συγκροτήθηκαν για την εξέταση των εξωτερικών συμφωνιών της ΕΟΚ θεώρησαν ότι οι περισσότερες από αυτές "δεν σέβονταν καθ'ολοκληρία τους κανόνες του άρθρου XXIV (επιδοτήσεις)" και ειδικότερα: τον κανόνα της ελευθέρωσης για το "κύριο μέρος των εμπορικών συναλλαγών" τους κανόνες του "σχεδίου", του "προγράμματος" και της "λογικής προθεσμίας" στους οποίους πρέπει να υπακούουν οι συμφωνίες στην περίπτωση που εγκαθιδρύουν

Τ.Ε. ή Ζ.Ε.Σ. μεταξύ της Κοινότητας και της τρίτης χώρας ή της ομάδας τρίτων χωρών, την γενική αρχή της μη διάταξης των συναλλαγών σε βάρος τρίτων χωρών και προς όφελος των (τρίτων επίσης σε σχέση με την ΕΟΚ) χωρών που συνδέονται με την Κοινότητα διαμέσου μιας εξωτερικής συμφωνίας. Οι εξωτερικές συμφωνίες όμως που αποτέλεσαν αντικείμενο της εντονότερης (και συνεχιζόμενης) κριτικής στο πλαίσιο της GATT ήταν οι λεγόμενες "προτιμησιακές συμφωνίες" που υπογράφηκαν από την ΕΟΚ μετά το 1970, με την λήξη της μεταβατικής περιόδου. Σύμφωνα με την τυπολογική κατάταξη των εξωτερικών συμφωνιών που έγινε προηγουμένως, "προτιμησιακές" είναι οι συμφωνίες που ανήκουν στις τελευταίες οκτώ κατηγορίες, δηλαδή από τις "μη χαρακτηρισμένες συμφωνίες" μέχρι και τις "συμφωνίες σύνδεσης που δημιουργούν μια τελωνειακή ένωση". Με τον όρο προτιμησιακές συμφωνίες αναφερόμαστε στις εμπορικές συμφωνίες που δεν προβλέπουν την εφαρμογή της ρήτρας του μάλλον ευνοουμένου κράτους στο σύνολο των συμβαλλόμενων μερών της GATT, τα κράτη δηλαδή που συνάπτουν τέτοιες συμφωνίες, δεν επεκτείνουν τις δασμολογικές παραχωρήσεις που ανταλλάσσουν μεταξύ τους, διαμέσου της ρήτρας του μάλλον ευνοουμένου κράτους, σε όλες τις άλλες χώρες με τις οποίες συναλλάσσονται.

Οι "προτιμησιακές συμφωνίες" που υπέγραψε η ΕΟΚ με την Ισπανία και το Ισραήλ στις 29.6.1970 έδωσαν αφορμή για έντονη διένεξη μεταξύ των ΗΠΑ και των Κοινοτήτων. Ειδικότερα, στην περίπτωση της συμφωνίας ΕΟΚ - Ισπανίας (η οποία, όπως και η συμφωνία με το Ισραήλ, ανήκει στην κατηγορία των "μη χαρακτηρισμένων συμφωνιών") παρά το ότι στο προοίμιο της, δηλώνονται ότι "η ελευθέρωση των συναλλαγών θα γίνει σε δύο στάδια (...) με σεβασμό στις διατάξεις της GATT", η διαμόρφωση μιας ζώνης ελευθέρων συναλλαγών παρέμεινε χρονολογικά αδιευκρίνιστη. Το πρώτο στάδιο θα διαρκούσε καταρχήν, έξι χρόνια. Τα δύο μέρη δε δεσμεύονταν, δηλαδή, ως προς την χρονική διάρκεια του πρώτου σταδίου και όπως αναφέρονταν στην τρίτη παράγραφο του άρθρου 1 της συμφωνίας, το πέρασμα από το πρώτο στάδιο στο δεύτερο θα γίνονταν με νέα

κοινή συμφωνία των μερών" αν πληρώνονταν οι προϋποθέσεις". Με την τελευταία αυτή φράση η αναφορά στην πολιτική κατάσταση της Ισπανίας ήταν προφανής αν το ισπανικό σύστημα φιλελευθεροποιούνταν, η διάρκεια του πρώτου σταδίου δε θα ήταν παρά έξι χρόνια. Τα συμβαλλόμενα μέρη που κλήθηκαν να εξετάσουν την συμφωνία ΕΟΚ - Ισπανίας διερωτιόνταν κατά πόσο αυτό το στάδιο δεν θα ήταν και το μοναδικό (ιδιαίτερα αν δεν άλλαζε η ισπανική πολιτική κατάσταση) ή και αν υπήρχε δεύτερο στάδιο, ποιά κριτήρια θα επηρέαζαν την χρονική του διάρκεια ή τέλος, σε ποιό βαθμό η GATT πρέπει να παίρνει υπόψη της τις πολιτικές εκτιμήσεις που πολλές φορές καθορίζουν τις σχέσεις των συμβαλλόμενων μερών μεταξύ τους.

Οι ΗΠΑ, δεν παρέλειψαν την εποχή εκείνη, με δεδομένο την 'ιδιαιτερότητα' των σχέσεων τους με την Ισπανία να ενισχύσουν την αμφισβήτηση που εγείρονταν κατά των πολιτικών εκτιμήσεων της ΕΟΚ με τις δικές τους πολιτικές εκτιμήσεις απειλώντας ότι με την ευκαιρία της κρίσης, για την συγκεκριμένη συμφωνία θα προκαλούσαν τη γενίκευση της συζήτησης για το σύνολο των "προτιμησιακών σχέσεων" που συνάπτει η ΕΟΚ, με τρίτες χώρες.

Ανεξάρτητα από την κρίση της GATT για την συμφωνία με την Ισπανία (που δεν κατέληξε, τελικά , σε σύσταση των συμβαλλόμενων μερών προς την Κοινότητα με αντικείμενο "τον επακριβή χρονικό προσδιορισμό του δεύτερου σταδίου"), η Κοινότητα θα προσπαθήσει στο εξής, να μην διακινδυνεύει το πολιτικό κόστος μιας κριτικής για το ασυμβίβαστο των εξωτερικών συμφωνιών της με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του άρθρου XXIV (επιδοτήσεις) για την ίδρυση Τ.Ε. και Ζ.Ε.Σ. Από αυτή την αποψη, οδηγήθηκε στην αρτιότερη επεξεργασία των "προτιμησιακών" της σχέσεων με τις τρίτες (μεσογειακές κυρίως) χώρες. Έτσι, ολότελα απαλλαγμένες από ασάφειες είναι οι συμφωνίες που συνάφθησαν ανάμεσα στην Κοινότητα και το Ισραήλ (1975), τις χώρες του Μαγκρέμπ (Αλγερία, Τυνησιά, Μαρόκο, το 1976), τις χώρες του Μάσρεκ (Αίγυπτο, Ιορδανία, Συρία, Λίβανο, το 1977), τη Μάλτα και την Κύπρο (συμπληρωματικές συμφωνίες). Επιπλέον μια από τις

τελευταίες εξωτερικές συμφωνίες της ΕΟΚ η "συμφωνία συνεργασίας" με την Γιουγκοσλαβία (1981), χαρακτηρίσθηκε από την GATT σαν "πρότυπο λειτουργικού και πολύπλευρου μέσου για την ανάπτυξη της διεθνούς συνεργασίας".

Ωστόσο, ο "προτιμησιακός" χαρακτήρας όλων αυτών των συμφωνιών δεν σταμάτησε να προκαλεί την αντίδραση των ΗΠΑ αλλά και άλλων βιομηχανικών χωρών. Η Κοινότητα θα εξακολουθήσει να κατηγορείται ότι "παραβιάζει έναν από τους βασικούς κανόνες της GATT την υποχρέωση παράλειψης διακρατικής μεταχείρισης στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις" και ότι "δημιούργησε τέτοια κατάσταση η οποία είναι για ορισμένες χώρες προνομιακή και για άλλες, εκτός της μεσογειακής περιοχής, δυσμενής".

Αυτού του τύπου οι επικρίσεις ασκήθηκαν επίσης κατά της ΕΟΚ και απο την πλευρά ορισμένων αναπτυσσόμενων χωρών στον χρονικό διάστημα 1976-1979, αλλά και μετά την υπογραφή της σύμβασης Λομέ II (1979). Η Κοινότητα θα κατηγορηθεί ότι δεν ακολουθεί έναντι του συνόλου των αναπτυσσόμενων χωρών πολιτική η οποία να στηρίζεται σε συμφωνίες και συνεργασία όπως αυτές που εφαρμόζονται στην περιοχή της Μεσογείου.

Οι αντιδράσεις των αναπτυσσόμενων χωρών τελικά αμβλύθηκαν. Υπέρ αυτής της άμβλυνσης λειτούργησε τόσο το ίδιο το κείμενο της Γενικής Συμφωνίας με την ύπαρξη του IV μέρους της, όσο και η αδιαμφισβήτητη απαίτηση πολλών "λιγότερο αναπτυγμένων" από τις αναπτυσσόμενες χώρες για προνομιακή μεταχείριση. Στο επίπεδο αυτό, ο επιστημονικός προβληματισμός δεν απέφυγε να οδηγηθεί σε προτάσεις για την αναθεώρηση του άρθρου XXVI της Γενικής Συμφωνίας έτσι ώστε να υπάρχει ρητή πρόβλεψη για τις "ετερογενείς" τελωνειακές ενώσεις ή ζώνες ελευθέρων συναλλαγών και για τον "προτιμησιακό" τους χαρακτήρα, για εκείνους δηλαδή τους τύπους περιφερειακής οικονομικής συνεργασίας και ενότητας που συνενώνουν στους κόλπους τους (όπως συμβαίνει στην περίπτωση των συμφωνιών της ΕΟΚ) αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες.

Η ανάλυση της υπαγωγής των εξωτερικών συμφωνιών της ΕΟΚ στον έλεγχο και στο πλέγμα των ρυθμίσεων της GATT στον έλεγχο και στο πλέγμα των ρυθμίσεων της GATT πρέπει να συμπληρωθεί με την παρατήρηση ότι η απόκλιση των περισσότερων από τις συμφωνίες αυτές από τη Γενική Συμφωνία, αν και πολύ συχνά καταγγέλθηκε από άλλα συμβαλλόμενα μέρη, ουδέποτε οδήγησε στη καταδίκη της Κοινότητας. Ανάλογη ήταν και η στάση του, όπως είδαμε, τήρησε η GATT στην περίπτωση της Κοινοτικής τελωνειακής ένωσης. Είχε όμως η GATT την δυνατότητα να ενεργήσει διαφορετικά, τόσο στη μια όσο και στην άλλη περίπτωση;

Στην πραγματικότητα, ο διεθνής οργανισμός έχει συνείδηση του γεγονότος ότι οφείλει την υπαρχή του στις δυνάμεις που τον αποτελούν θα ήταν A PRIORI δύσκολο να διατυπωθεί σύσταση εναντίον της ΕΟΚ, για την υιοθέτηση καταδικαστικής απόφασης απαιτείται η απλή πλειοψηφία των συμβαλλόμενων μερών που παίρνοντας υπόψη τον μεγάλο αριθμό των κρατών που συνδέονται με την Κοινότητα (μόνο διαμέσου της σύμβασης Λομέ II συνδέονται με την ΕΟΚ 58 αναπτυσσόμενες χώρες) θα ήταν δύσκολο να εξασφαλιστεί. Από το άλλο μέρος, η ίδια η Κοινότητα θεώρησε ότι η τυπική συμμόρφωση της στις επιταγές του άρθρου XXIV της Γενικής Συμφωνίας θα της εξασφάλιζε μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων. Σε τελευταία ανάλυση, το πολιτικό και οικονομικό βάρος της ΕΟΚ διαδραματίζει καταλυτικό ρόλο προς όφελος της στο πλαίσιο της GATT: αποτελώντας την πρώτη οικονομική δύναμη σε παγκόσμιο επίπεδο έχει "υφαρπάξει" την επιρροή που διέθεταν στο παρελθόν οι ΗΠΑ και είναι έτσι σε θέση να ακολουθεί την (εσωτερική ή εξωτερική) εμπορική πολιτική της δικής της επιλογής. Είναι εξ'άλλου χαρακτηριστικό το γεγονός ότι στη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας οι ΗΠΑ διακηρύσσουν την ανάγκη αναθεώρησης ή διεύρυνσης των άρθρων της GATT ενώ η ΕΟΚ αρνείται την διατήρηση της υπάρχουσας τάξης πραγμάτων που δεν την ενοχλεί. Με αφορμή δε τις νεαγώνιες προσπάθειες των ΗΠΑ στην υπουργική συνδιάσκεψη, για την επέκταση της Γενικής Συμφωνίας στον τομέα των

υπηρεσιών, είναι χαρακτηριστικό ότι αν και η ΕΟΚ αντιδρούσε αρνητικά στις αμερικανικές προτάσεις συναίνεσε τελικά στην μακροχρόνια αυτή προοπτική με τον όρο ότι η προώθηση της ιδέας μεταξύ των αναπτυσσόμενων χωρών (που εξακολουθούν να διάκεινται εχθρικά) θα γίνει αποκλειστικά από τις ΗΠΑ. Βέβαια η τυπική υπαγωγή της ΕΟΚ στις απαιτήσεις του άρθρου XXIV δεν αρκεί για να αποτρέψει τις συζητήσεις, στο πλαίσιο της GATT, για την ουσία της "προτιμησιακής" πολιτικής της Κοινότητας. Στο βιβλίο της LES ACCORDS EXTERNES DE LA CEE ESSAI D'UNE TYPOLOGIE (οπ. παρ., σελ. 107) η κα FLAECHE MOUZIN, τότε υπουργός εξωτερικών του Λουξεμβούργου, σημειώνει: "Τέτοιες συζητήσεις στο πλαίσιο της GATT ικανοποιούν τα συμβαλλόμενα μέρη που επιδιώκουν την ανακούφιση της εχθρότητας τους κατά της κοινοτικής πολιτικής, αποτελεί γι'αυτά μια καθαρά ηθική ικανοποίηση που δεν ενοχλεί την ΕΟΚ ούτε την εμποδίζει από το να εξακολουθεί να εφαρμόζει αυτά που πιστεύει στα θέματα προτιμησιακής πολιτικής".

Οι αντιδράσεις και οι διαφωνίες μεταξύ ΕΟΚ - ΗΠΑ συνεχίστηκαν μερικά χρόνια αργότερα, κατά τον γύρο της Ουρουγουάης.

Στις διαπραγματεύσεις αυτού του γύρου παρουσιάστηκαν αρκετά νέα θέματα (υπηρεσίες, κλωστουφαντουργία, γεωργία, κ.α.) στα περισσότερα από τα οποία δεν έχει επιτευχθεί ακόμα κάποια συμφωνία. Η βασική όμως διαφωνία επήλθε στον γεωργικό τομέα. Η Κοινοτική άποψη, ευνοούσε τη συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο μέσω της στήριξης του γεωργικού εισοδήματος και ενισχύοντας συμπληρωματικές δραστηριότητες σε αυτόν τον χώρο σε αντίθεση με τις ΗΠΑ οι οποίες στην αρχή του γύρου πρότειναν τη μηδενική επιλογή, δηλαδή, ως το έτος 2000 θα εγκαταλείπονταν όλα τα μέτρα αγροτικής πολιτικής που επηρεάζουν το διεθνές εμπόριο.

Από εκείνη τη στιγμή και μετά, αλληπάλληλες διαπραγματεύσεις έλαβαν χώρα στο πλαίσιο της GATT, οι οποίες όμως κατέληξαν την τελευταία στιγμή σε αδιέξοδο. Τελικά όμως, μετά από υπεράνθρωπες προσπάθειες κατέληξαν σε

κάποια συμφωνία η οποία ήταν βασισμένη πάνω σε μια συμβιβαστική πρόταση του ARTHUR DUNKEL , γενικού γραμματέα της GATT που είχε προταθεί το Δεκέμβριο του 1991, αφού βέβαια ακολούθησαν κάποιες τροποποιήσεις αυτής της πρότασης.

Βέβαια οι διαπραγματεύσεις αυτού του γύρου θα συνεχιστούν με την ελπίδα να δώσουν συμφωνίες και σε άλλους τομείς.

2. Αποτελέσματα της ενσωμάτωσης κανόνων της GATT στην έννομη τάξη της ΕΟΚ

2.α. Εμμεση εφαρμογή των κανόνων της GATT

1) Μη άμεσος εφαρμογή

Κατ'αρχήν η αρχή της υπεροχής του Κοινοτικού δικαίου δε διέπει και τις σχέσεις του κοινοτικού προς το διεθνές δίκαιο. Ομως ένας πολίτης μπορεί να επικαλεστεί διάταξη του διεθνούς δικαίου κατα τις ισχύος πράξεως των κοινοτικών οργάνων, αν πρώτον η διάταξη αυτή δεσμεύει την Κοινότητα και δεύτερον εάν έχει άμεσο αποτέλεσμα.

Ως προς την πρώτη προϋπόθεση είναι πάγια η θέση των Κοινοτικών Οργάνων (Επιτροπή - Δικαστήριο) ότι η συμφωνία της GATT, όπως και όλες οι συναφθείσες από την Κοινότητα διεθνείς συμφωνίες (και οι προκοινοτικές ή προενταξιακές), θεωρείται ως τμήμα της εσωτερικής έννομης τάξης της Κοινότητας και δεσμεύει τόσο τα κράτη - μέλη όσο και την Κοινότητα.

Η ύπαρξη, το αποτέλεσμα και η έκταση των υποχρεώσεων των κρατών - μελών να τηρούν τη συμφωνία της GATT έχουν αναμφισβήτητα καταστεί μετά την υποκατάσταση των κρατών - μελών από την Κοινότητα ζητήματα κοινοτικού δικαίου, που εμπíπτουν στη σφαίρα της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου σύμφωνα με το άρθρο 177 της Συν.-ΕΟΚ. Ως προς τη δεύτερη όμως προϋπόθεση, ως προς τι εάν δηλαδή οι διατάξεις της GATT έχουν απ'ευθείας εφαρμογή, δηλαδή αν παράγουν άμεσα αποτελέσματα σε εθνικά νομικά συστήματα των κρατών - μελών

και αν δημιουργούν κατ'αυτόν τον τρόπο δικαιώματα υπέρ των ιδιωτών οι οποίοι να μπορούν να τα επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων στα κράτη - μέλη τους και να αντιπάρουν προς τις διατάξεις της GATT, η πάγια θέση τόσο της Επιτροπής , όσο και του Δικαστηρίου από το 1972 μέχρι και σημερα είναι αρνητική.

Την αρνητική αυτή θέση στηρίζουν κύρια σε τρία σκεπτικά: πρώτο, ότι η συμφωνία της GATT βασίζεται στην αρχή των διαπραγματεύσεων που διεξάγονται βάσει αμοιβαιότητας, δεύτερο, ότι η συμφωνία αυτή χαρακτηρίζεται από μεγάλη ελαστικότητα των διατάξεων (δυνατότητα παρεκκλίσεως σε εξαιρετικές συνθήκες κ.α.) δηλαδή γιατί η συμφωνία της GATT χαρακτηρίζεται όχι τόσο από την αξίωση τηρήσεως των διατάξεων της όσο από το δικαίωμα να επιπυγχάνεται μέσω διαπραγματεύσεων η πραγματοποίηση εξισορρόπησης των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων και τρίτο, ότι το πνεύμα και η δομή της GATT και όλο εν γένει το σύστημα της αποκλείει την άμεση εφαρμογή των διατάξεών της.

2) Εμμεση εφαρμογή των κανόνων της GATT.

Το γεγονός όμως αυτό, ότι η συμφωνία της GATT δεν έχει άμεση εφαρμογή, δε σημαίνει ότι δεν προσφέρει έννομη προστασία στους παραγωγούς επιχειρηματίες της Κοινότητας. Όπως σκιαγραφήθηκε προηγούμενα ολόκληρο το περιεχόμενο ή τμήματα της ίδιας της Γενικής Συμφωνίας ή συμφωνιών που συνάπτονται στο πλαίσιο της ενσωματώνονται σε ανεξάρτητα κοινοτικά νομοθετήματα παραγωγού κοινοτικού δικαίου.

3) Κοινοτικός κανονισμός κατα των επιδοτήσεων στις εξαγωγές από τρίτα μη μέλη - ατομικά δικαιώματα.

Η Κοινότητα προκειμένου να θέσει σε εφαρμογή την κοινή εμπορική της πολιτική, τηρώντας τους κανόνες του άρθρου IV της Γενικής Συμφωνίας, όπως αναπτύχθηκε προηγουμένως, θέσπισε μεταξύ άλλων και τον κανονισμό του Συμβουλίου αριθμ. 3017/79 (στη θέση του οποίου ισχύει ο κανονισμός 2176/84)

"περί της άμυνας κατά των εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ ή επιδοτήσεων εκ μέρους μη μελών της ΕΟΚ".

Το Δικαστήριο ερμηνεύοντας τον κανονισμό αυτό από πλευράς δημιουργίας όχι δικαιωμάτων υπέρ των επιχειρηματιών της Κοινότητας οι οποίοι σύμφωνα με την προβλεπόμενη σ'αυτόν διαδικασία έχουν το δικαίωμα να καταγγέλουν στην Επιτροπή μια πρακτική επιδοτήσεων στις εξαγωγές από τρίτα μη κράτη - μέλη, δέχθηκε μεταξύ άλλων ότι (α) "ο κανονισμός αναγνωρίζει την ύπαρξη έννομου συμφέροντος των παραγωγών της Κοινότητας προς θέσπιση μέτρων κατά των επιδοτήσεων , (β)" καθορίζει υπέρ αυτών ορισμένα συγκεκριμένα δικαιώματα δηλαδή το δικαίωμα να υποβάλλει στην Επιτροπή όλα τα πληροφοριακά στοιχεία που θεωρούν ενδεδειγμένα, να λαμβανουν γνώση υπό ορισμένες επιφυλάξεις των στοιχείων που βρίσκονται στα χέρια της Επιτροπής αποφασίζει να μη δώσει συνέχεια σε μια καταγγελία". Στη συνέχεια, κατέληξε στη γενική θέση ότι "δεν μπορεί να αρνηθεί στους καταγγέλλοντες το δικαίωμα να υποβάλλουν σε δικαστική κρίση όλα τα στοιχεία που καθιστούν δυνατή την εξακρίβωση αν η Επιτροπή τήρησε τις διαδικασίες εγγυήσεις του κανονισμού, αν διέπραξε πρόδηλα σφάλματα κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών ή παρέλειψε να λάβει υπόψη ουσιώδη στοιχεία που θα μπορούσαν να κανουν πιστευτή την ύπαρξη ενός αποτελέσματος επιδοτήσεως ή αν υπεισήλθαν στην αιτιολογία στοιχεία συνιστώσα κατάχρηση εξουσίας".

Να σημειωθεί ότι η θέση της Επιτροπής ήταν αντίθετη γιατί πίστευε ότι "το να αναγνωριστεί στον καταγγέλοντ η δυνατότητα προσβολής ενώπιον του Δικαστηρίου αποφάσεως των θεσμικών οργάνων περι αρνήσεως να προβούν σε πράξεις κατα μιας χώρας εξαγωγής, θα ενείχε τον κίνδυνο να τεθεί εν αμφιβόλω το αποτέλεσμα που προέκυψε από την πορεία της διαπραγμάτευσης που θα είχε περατώσει με την τρίτη χώρα η Επιτροπή εκτελώντας το έργο της σύμφωνα με τον κανονισμό αυτό".

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω, γίνεται φανερό πως οι δπάξεις της GATT ως και των διεθνών συμφωνιών που συνάπτονται στο πλαίσιο της , που ενσωματώνονται σε κοινοτικούς κανονισμούς έμμεσα δημιουργούν ατομικά δικαιώματα υπέρ των παραγωγών της Κοινότητας που παράγουν έμμεσο αποτέλεσμα, γιατί στις περιπτώσεις αυτές άμεσο αποτέλεσμα αποκτά η αντίστοιχη διάταξη του κανονισμού της ΕΟΚ και όχι η όμοια διάταξη της GATT που ενσωματώθηκε.

Ενδιαφέροντα για το θέμα αυτό είναι η περίπτωση εφαρμογής του παραπάνω κανονισμού 3017/79 του Συμβουλίου "για την άμυνα κατά των εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ ή επιδοτήσεων εκ μέρους της ΕΟΚ".

Συγκεκριμένα, στον κανονισμό αυτό προβλέπεται αφ'ενός μια λεπτομερής διαδικασία ελέγχου εκ μέρους της Επιτροπής των καταγγελιών που υποβάλλουν κοινοτικοί παραγωγοί για εισαγόμενα απο τρίτες χώρες προέλευσης τους απο εξαγωγικές επιδοτήσεις κλπ. και αφ'ετέρου μια διαδικασία λήψεως και επιβολής αμυντικών κοινοτικών μέτρων από τα αρμόδια κοινοτικά όργανα.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο II του κανονισμού αυτού, όταν από μια προκαταρκτική εξέταση προκύπτει ντάμπινγκ ή επιδότηση ... η Επιτροπή με κανονισμό που εκδίδει προσωρινό δασμό αντιντάμπινγκ ή προσωρινό αντισταθμιστικό δασμό, το δε Συμβούλιο, μετά από οριστική διαπίστωση των καταγγελομένων, επιβάλλει οριστικό δασμ αντιντάμπινγκ ή οριστικό αντισταθμιστικό δασμό, πάλι βέβαια με κανονισμό του.

Το Δικαστήριο σε πρόσφατη αποφασή του ερμηνεύοντας διατάξεις του παραπάνω κανονισμού, αφού αποδέχθηκε το ατομικό δικαίωμα αυτών που είχαν υποβάλλει καταγγελία, να ασκήσουν προσφυγή κατα των κανονισμών που είχαν εκδώσει τα κοινοτικά όργανα, προχωρώντας στην ερμηνεία των αντίστοιχων διατάξεων έκαμε δεκτά και τα ακόλουθα: Συγκεκριμένα, κατόπιν καταγγελίας της BRITISH CLOCK που ενεργούσε εξ'ονόματος Γάλλων και Βρετανών

κατασκευαστών μηχανικών ωρολογίων, σχετικά με πρακτική ντάμπινγκ στον τομέα αυτό καταγωγής ΕΣΣΔ κινήθηκε η προβλεπόμενη στον κανονισμό αυτό διαδικασία και η μεν Επιτροπή θέσπισε τον κανονισμό της 84/82 περί επιβολής προσωρινών δασμών αντιντάμπινγκ στα μηχανικά ωρολόγια χειρός καταγωγής ΕΣΣΔ, το δε Συμβούλιο στη συνέχεια με τον κανονισμό του που εξέδωσε 1882/82 επέβαλε οριστικό δασμό αντιντάμπινγκ.

Παρά τα παραπάνω αμυντικά μέτρα που θέσπισαν τα αρμόδια κοινοτικά αυτά όργανα, η καταγγέλουσα εταιρεία δεν έκρινε ικανοποιητικά τα ποσοστά αντιντάμπινγκ και ζήτησε την ακύρωση των παραπάνω κανονισμών. Το Δικαστήριο όμως, με την απόφασή του της 20 Μαρτίου 1985 απέρριψε την προσφυγή και δέχθηκε πως τα κοινοτικά όργανα είχαν διακριτική ευχέρεια που δεν υπερέβησαν.

2.β. Προστασία κρατών - μελών και ιδιωτών από Κοινότητα βάσει των κανόνων για τις επιδοτήσεις της GATT

Παρά όμως τις παραπάνω πάγιες θέσεις των κοινοτικών οργάνων περί μη αμέσου εφαρμογής των διατάξεων της GATT, η Κοινότητα έχει υποχρέωση να διασφαλίζει στις σχέσεις της με τα τρίτα κράτη που μετέχουν στη Γενική Συμφωνία την τήρηση των διατάξεων της προς χάριν των κρατών - μελών της και των πολιτών της. Και τούτο γιατί, όπως προαναφέρθηκε, η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη - μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την GATT και υποχρεούται να ασκήσει τις αρμοδιότητες που ασκούσαν πριν τα κράτη - μέλη στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω συμφωνίας.

Ετσι στις 30 Σεπτεμβρίου 1986, η Κοινότητα μετά από παράπονα των παραγωγών της προσέφυγε στην GATT στο πλαίσιο του κώδικα των επιδοτήσεων, μετά τον, καθορισμό από τον Καναδά προσωρινών αντισταθμιστικών δασμών για τις κοινοτικές εισαγωγές ζυμαρικών.

Το ίδιο συμβαίνει και από πλευράς προστασίας των παραγωγών των τρίτων χωρών που βλάπτονται από προστατευτικά μέτρα της Κοινότητας.

Για παράδειγμα, στις 13 Ιουλίου 1979 η Χιλιανή Κυβέρνηση ζήτησε, στα πλαίσια της GATT από τα αρμόδια όργανά της την έναρξη διαβουλεύσεων, σε εφαρμογή του άρθρου XXIII - 2 της εν λόγω συμφωνίας, για το αν αντιβαίνουν οι κοινοτικοί κανονισμοί 687/79 και 797/79 με τους οποίους η Επιτροπή έλαβε μέτρα διασφάλισης, εμποδίζοντας εισαγωγές χιλιανών μήλων στην ΕΟΚ, στις υποχρεώσεις που υπέχει η Κοινότητα από την GATT.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Φτάνοντας λοιπόν στο τέλος της εργασίας μου θα ήθελα να τονίσω ότι ο ρόλος που έπαιξε η GATT στην απελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου ήταν αρκετά σημαντικός. Μέσα από τρι πολυμερείς διαπραγματεύσεις, καταφερε να μειώσει σταδιακά τους δασμούς που είναι ένα από τα βασικότερα εμπόδια στην ελεύθερη διακίνηση των προϊόντων.

Η μείωση όμως των δασμών δεν στάθηκε αρκετή για να μειώσει και τις ανισότητες μεταξύ πλούσιων και φτωχών χωρών. Οι ανισότητες αυτές, μέρα με τη μέρα αυξάνονται όπως παράλληλα αυξάνεται και ο προστατευτισμός στο διεθνές εμπόριο: επιδοτήσεις, ποσοτώσεις, κανόνες πάσης φύσεως (ιδίως διοικητικοί) κλπ.

Βρισκόμαστε σε μια εποχή, όπου αντί για ένα πολυμερές εμπόριο έχουμε μπροστά μας την ιδιωτικοποίηση του παγκοσμίου εμπορίου συστήματος κατω από τη μάσκα ή το μύθο της φιλελευθεροποίησης. Ολοι είναι έτοιμοι να προβούν σε μέτρα που θα συμβάλλουν στη φιλελευθεροποίηση των εμπορικών συναλλαγών, αλλά μόνο όταν αυτή είναι προς όφελός τους.

Έτσι λοιπόν η GATT κατάφερε να γίνει ένας οργανισμός προς όφελος των αναπτυγμένων κρατών - μελών και οι συμφωνίες που πραγματοποιούνται μέσω των πολυμερών διαπραγματεύσεων μια διαρκής μάχη μεταξύ ΕΟΚ και ΗΠΑ για την επικράτηση του ισχυρότερου.

Είναι γνωστό ότι η ΕΟΚ έχει κατηγορηθεί πολλές φορές από τις ΗΠΑ αλλά και από άλλες χώρες - μέλη της GATT , για καταπάτηση των κανόνων της Γενικής Συμφωνίας. Ουδέποτε όμως, η ίδια η GATT έχει λάβει θέση γι'αυτές τις καταγγελίες, πιθανώς φοβούμενη πως θα ερχόταν σε ρήξη με τα 6 κράτη - μέλη της ΕΟΚ και πως ίσως αυτή η ρήξη να οδηγούσε ακόμα και σε καταγγελία από μέρους της ΕΟΚ της ίδιας της Γενικής Συμφωνίας και άρα στην αναπόφευκτη διάλυση της GATT. Μόνο μερικές συστάσεις ήταν ότι πρόσφερε η GATT στην

προσπάθεια συγκράτησης της επέκτασης των ανισοτήτων μεταξύ αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χρόνων.

Βλέποντας λοιπόν την όλη κατάσταση που επικρατεί στους κόλπους της GATT, πιστεύω πως οι σκοποί για τους οποίους ιδρύθηκε - άνοδος βιοτικού επιπέδου, επίτευξη πλήρους απασχόλησης, αξιοποίηση πλουτοπαραγωγικών πόρων, προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης και ανταλλαγή αγαθών - έχουν πια χαθεί μπρος στο οικονομικό συμφέρον της ΕΟΚ και των ΗΠΑ.

Εξάλλου, η GATT έχει προσφέρει τόσες πολλές εξαιρέσεις, σε σημείο που να έχουμε πλέον κατάχρηση των ίδιων των εξαιρέσεων και σαν φυσική συνέπεια να έχουμε τη φθορά του συστήματος της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αντ. Μπρεδήμα: Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο (Πανεπιστημιακές παραδόσεις), τεύχος Α, Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή 1989.

Α. Φατούλος - Φ. Στάγκος: Εισαγωγή στο Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο (πανεπιστημιακές παραδόσεις), τεύχος Α', Παρατηρήσεις Θεσσαλονίκη 1984.

Οι διαπραγματεύσεις του γύρου της Ουρουγουάης στο πλαίσιο της GATT (Η Κοινοτική και Ελληνική Οπτική), Πάντειο Πανεπιστήμιο, Κέντρο Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, Αθήνα 1991.

Χρίστου Καρατζά: Το σύστημα των εξαγωγικών επιδοτήσεων κατά τη διεθνή συμφωνία δασμών και εμπορίου (GATT) και η λειτουργία του στην έννομη τάξη της ΕΟΚ, περ. Ευρωπαϊκό Βήμα, τ. 3, 1989, σελ. 396.

Δημ. Μουτσάτσου: Για τα γεωργικά προϊόντα. Οδυνηρός ο γύρος της Ουρουγουάης για την Ελλάδα, περ. Οικονομικός 22 Απριλίου 1993, σελ. 28.

Γεώργιος Ζανιάς: Τι κρύβεται πίσω από έναν πιθανό εμπορικό πόλεμο για την GATT, εφημ. Βήμα, 15 Νοεμβρίου 1992.

Παν. Νικολόπουλος: Σημειώσεις Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών. ΤΕΙ Μεσολογγίου (ΣΔΟ-ΣΣΟΕ), 1993).

Τ. Νικολόπουλος: Ο μύθος του ελεύθερου εμπορίου (Η φιλελευθεροποίηση των συναλλαγών υπέρ των πλουσίων χωρών, περ. τετράδια, τ. 28, 1991, σελ. 80.

Δημ. Μουτσάτσος: Εξωτερικές Οικονομικές Σχέσεις in Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση,
Επιμέλεια: Ν. Μαραβέλιας, Μ. Τσινισιλέλης, Θεμέλιο 1991.

Δημ. Καραπιπέρης: Σχέσεις GATT και ΕΟΚ (Σεμινάριο Τελειοφοτών), ΤΕΙ
Μεσολογγίου (ΣΔΟ - ΣΣΟΕ), 1992.

Γεώργιος Τενεκίδης - Αικατερίνη Τενεκίδου - Φραγκοπούλου: Διεθνείς Οργανισμοί
Α' (Ευρωπαϊκοί Οργανισμοί), Παπαζήσης 1981.